

Universitätsbibliothek Wuppertal

Stoicorum veterum fragmenta

Chrysippi fragmenta logica et physica

Arnim, Hans von

Lipsiae, 1903

Physica VI. De fato

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2762](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2762)

Physica VI.

De fato.

§ 1. Fati definitiones.

912 [Plutarchus] de fato cp. 11 p. 574d. capita Chrysippeae de
5 fato disputationis enumerat: κατὰ δὲ τὸν ἐναντίον (scil. λόγον) μά-
λιστα μὲν [καὶ] πρῶτον εἶναι δόξειε τὸ μηδὲν ἀναίτιως γίνεσθαι,
ἀλλὰ κατὰ προηγουμένας αἰτίας· δεύτερον δὲ τὸ φύσει διοικεῖσθαι
τόνδε τὸν κόσμον, σύμπνον καὶ συμπαθῆ αὐτὸν αὐτῷ ὄντα· τρίτον
δὲ [τὰ πρὸς τούτοις μαρτύρια μᾶλλον ἔοικεν εἶναι] μαντικὴ μὲν ἔπασιν
10 ἀνθρώποις εὐδόκιμος ὡς ἀληθῶς <σὺν> θεῶ ὑπάρχουσα, ἢ δὲ τῶν
σοφῶν πρὸς τὰ συμβαίνοντα εὐαρέστησις, ὡς πάντα κατὰ μοῖραν γιγνώ-
μενα [δευτέρα] τρίτον (immo τέταρτον) δὲ τὸ πολυθρόλυτον τοῦτο,
ὅτι πᾶν ἀξίωμα ἢ ἀληθές ἐστίν ἢ ψευδές.

913 Stobaeus eclog. I 79,1 W. Χρύσιππος δύναμιν πνευματι-
15 κὴν τὴν οὐσίαν τῆς εἰμαρμένης, τάξει τοῦ παντός διοικητικὴν. Τοῦτο
μὲν οὖν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Κόσμου. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Περὶ
Ὁρῶν καὶ ἐν τοῖς Περὶ Τῆς Εἰμαρμένης καὶ ἐν ἄλλοις σποράδην
πολυτρόπως ἀποφαίνεται λέγων· „Εἰμαρμένη ἐστίν ὁ τοῦ κόσμου
λόγος“ ἢ „λόγος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ προνοία διοικουμένων“ ἢ
20 „λόγος καθ’ ὃν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε, τὰ δὲ γινόμενα γίνε-
ται, τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται.“ Μεταλαμβάνει δ’ ἀντὶ τοῦ λό-
γου τὴν ἀλήθειαν, τὴν αἰτίαν, τὴν φύσιν, τὴν ἀνάγκην, προστιθεὶς καὶ
ἑτέρας ὀνομασίας, ὡς ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας τασσομένας καθ’ ἑτέρας καὶ
ἑτέρας ἐπιβολάς. Μοίρας δὲ καλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ κατ’ αὐτὰς διαμερισμοῦ,
25 Κλωθῶ καὶ Λάχεσιν καὶ Ἄτροπον. Λάχεσιν μὲν, ὅτι ὃν κλῆρον λελόγ-
χασιν ἕκαστοι κατὰ τὸ δίκαιον ἀπονέμεται· Ἄτροπον δὲ ὅτι ἀμετάθετος
καὶ ἀμετάβλητός ἐστιν ὁ καθ’ ἕκαστα διορισμὸς ἐξ αἰδίων χρόνων· Κλωθῶ
δὲ ὅτι ἢ κατὰ τὴν εἰμαρμένην διανέμησις καὶ τὰ γεννώμενα τοῖς κλω-

6 καὶ seclusi. 9 seclusi lectoris notam, quae ex margine inrepsit. 12 lec-
tor, haec testimonia, non argumenta esse ratus, numeros turbavit. 17 ὁρῶν
F., corr. Heeren. 19 Plut. νόμος fort. recte. 25 οἶον κλήρω FP, corr. Diels.
26 ἕκαστα FP, corr. Heeren. 27 ἄτροπος malit Diels propter etymon.

θομένοις παραπλησίως διεξάγεται, κατὰ τὴν ἔτυμολογικὴν ἐξήγησιν τῶν ὀνομάτων ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων συμπαραισταμένων εὐχρήστως. cf. Plut. de plac. I 28 et Theodoret. VI 14.

(Fortasse Chrysippum spectat Critolaus apud Philonem περὶ ἀφθ. κ. p. 248, 1 ἐπεὶ δὲ εἰμαρμένη κατὰ τοὺς ἄριστα φυσιολογοῦντας ἀναρ-
χος καὶ ἀτελεύτητός ἐστιν, εἴρουσα τὰς ἐκάτων ἀνελλιπῶς καὶ ἀδια-
στάτως αἰτίας).

914 Diogenianus apud Eusebium praep. ev. VI p. 263c. *Τεκμήριον δὲ καὶ ἄλλο ἰσχυρὸν φέρειν Χρύσιππος οἶεται τῆς ἐν ἅπασιν εἰμαρ-
μένης τὴν θέσιν τῶν τοιούτων ὀνομάτων. τὴν τε γὰρ πεπωμένην¹⁰
πεπερασμένην τινὰ φησὶν εἶναι καὶ συντετελεσμένην διοίκησιν, τὴν τε
εἰμαρμένην εἰρομένην τινὰ εἴτε ἐκ θεοῦ βουλήσεως εἴτε ἐξ ἧς δήποτε
αἰτίας. ἄλλα καὶ τὰς Μοῖρας ὀνομάσθαι ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι καὶ
κατανεμερῆσθαι τινὰ ἡμῶν ἐκάστῳ. οὕτω δὲ καὶ τὸ χρεῶν εἰρησθαι τὸ
ἐπιβάλλον καὶ καθήκον κατὰ τὴν εἰμαρμένην. τὸν τε ἀριθμὸν τῶν¹⁵
Μοιρῶν τοὺς τρεῖς ὑποβάλλει χρόνους ἐν οἷς κυλεῖται τὰ πάντα καὶ
δι' ὧν ἐπιτελεῖται. καὶ Λάχαι μὲν κεκλήσθαι παρὰ τὸ λαγχάνειν
ἐκάστῳ τὸ πεπωμένον, Ἄτροπον δὲ κατὰ τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀμετάθε-
τον τοῦ μερισμοῦ, Κλωθῶ δὲ παρὰ τὸ συγκεκλωσθαι καὶ συνείρεσθαι
τὰ πάντα, καὶ μίαν αὐτῶν τεταγμένην τινὰ εἶναι διέξοδον. ταῦτα²⁰
γὰρ καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια φλυαρῶν ἀποδεικνύει τὴν ἐν ἅπασιν
ἀνάγκην νομίζει.*

Cf. Theodoret. VI 11 p. 86, 51.

915 Diogenes Laërt. VII 149. *καθ' εἰμαρμένην δὲ φασὶ τὰ πάντα
γίνεσθαι Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ εἰμαρμένης καὶ Ποσειδώνιος ἐν δευ-
τέρῳ περὶ εἰμαρμένης καὶ Ζήνων, Βόηθος δὲ ἐν πρώτῳ περὶ εἰμαρμένης.
ἔστι δὲ εἰμαρμένη αἰτία τῶν ὄντων εἰρομένη ἢ λόγος καθ' ὃν ὁ
κόσμος διεξάγεται.*

916 Theodoretus VI 14. *Καὶ Χρύσιππος δὲ ὁ Στωϊκὸς μηδὲν
διαφέρειν εἶπε τοῦ εἰμαρμένου τὸ κατηναγκασμένον, εἶναι δὲ τὴν³⁰
εἰμαρμένην κίνησιν ἀίδιον συνεχῆ καὶ τεταγμένην.*

Cf. Stobaeus I 78, 4 (Aëtii plac. I 27, 2 p. 322 D). *〈Χρύσιππος〉
μὴ διαφέρειν τοῦ εἰμαρμένου τὸ κατηναγκασμένον *** κατ' ἐπιλοκῆν
τῶν μερῶν συνηρητημένην.*³⁵

917 Aëtius Plac. I 28, 4. *Οἱ Στωϊκοὶ εἰρὸν αἰτιῶν, τουτέστι τάξιν
καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράβατον (sc. τὴν εἰμαρμένην).*

Cf. Suidas s. v. εἰμαρμένη.

918 Nemesius de nat. hom. cp. 37 p. 299. *εἰ δὲ ἡ εἰμαρμένη*

24 φησι BPF. 26 πρώτῳ P ι α' B; δὲ φησὶν (om. ἐν—εἰμαρμένης) F.
27 τῶν νόμων BPF τῶν ὄλων Suid. s. εἰμαρμένη. 33 Χρύσιππος supplevit
Diels. 34 lacunam significavit Diels; supplenda ex loco Theodoretii; cf. Gel-
lius N. Att. VI 2, 3.

εἰρήμος τις οὐσα αἰτιῶν ἀπαράβατος· οὕτω γὰρ αὐτὴν οἱ Στωϊκοὶ
ὀρίζονται· (τουτέστι τάξιν καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράλλακτον) οὐ κατὰ τὸ συμ-
φέρον, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκείαν κίνησιν καὶ ἀνάγκην ἐπάγει τὰ τέλη.

919 Servius ad Verg. Aen. III 376. definitio fati secundum Tullium,
5 qui ait: Fatum est conexio rerum per aeternitatem se invicem
tenens, quae suo ordine et lege variatur, ita tamen, ut ipsa
varietas habeat aeternitatem.

920 Alexander de anima libri mantissa p. 185, 1 Bruns. ἀλλὰ μὴν
ὁμολογεῖται πάντα τὰ καθ' εἰμαρμένην γιγνόμενα κατὰ τάξιν καὶ ἀκολουθίαν
10 γίνεσθαι τινα καὶ τι ἐφεξῆς ἔχειν ἐν αὐτοῖς. — — εἰρήμον γοῦν αἰτίων
αὐτὴν φασιν εἶναι.

921 Cicero de divinatione I 55, 125. Fatum autem id appello, quod
Graeci εἰμαρμένην, id est ordinem seriemque causarum, cum causa
causae nexa rem ex se gignat. Ea est ex omni aeternitate fluens veritas
15 sempiterna. Quod quum ita sit, nihil est factum, quod non futurum fuerit:
eodemque modo nihil est futurum, cuius non causas id ipsum efficientes
natura contineat. 126. Ex quo intelligitur ut fatum sit non id quod
superstitiose, sed id quod physice dicitur, causa aeterna rerum, cur
et ea quae praeterierunt facta sint, et quae instant fiant, et
20 quae sequentur futura sint.

922 Cicero de nat. deor. III 14. praesertim cum vos iidem fato
fieri dicatis omnia, quod autem semper ex omni aeternitate verum fuerit,
id esse fatum.

923 Servius ad Verg. Aeneid. I 257. et simul per transitum Stoi-
25 corum dogma ostendit, nulla ratione posse fata mutari.

Cf. ad II. 689. Secundum Stoicos locutus est, qui fati adserunt
necessitatem.

924 Commenta Lucani Lib. II 306 p. 69 Us. et hoc secundum
Stoicos qui omnia dicunt fato regi et semel constituta nec a numinibus
30 posse mutari.

925 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. VI p. 261 c. [πρῶτα
δὴ οὖν σοι παραναγνώσομαι ἀπὸ τῶν Διογενιανοῦ τὰ περὶ εἰμαρμέ-
νης, ὧδέ πως τῷ Χρυσίππῳ ἀντειρημένα·] "Ἄξιον δὲ ἐπὶ τούτοις
πᾶσι παραθέσθαι καὶ τὰ δοκοῦντα Χρυσίππῳ τῷ Στωϊκῷ περὶ τοῦ
35 λόγου τοῦδε. οὗτος γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ εἰμαρμένης βιβλίῳ
βουλόμενος δεικνύει „τὸ δὴ πάνθ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς εἰμαρ-
μένης κατελιγθῆναι“ μαρτυροῖς ἄλλοις τέ τισι χοῖται καὶ τοῖς οὕτως
παρ' Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ λεγομένοις· (II. Ψ 78. 79)

ἀλλ' ἐμὲ μὲν κῆρ

40 ἀμφέχανε στρυγερή, ἤπερ λάχε γεινόμενόν περ.
καί· (II. Γ 127. 128)

ὕστερον αὐτε τὰ πείσεται ἄσσα οἱ αἶσα
γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ·

καὶ (II. Z 488)

Μοῖραν δ' οὔτινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν.

Cf. p. 262d. οὐ μὴν οὐδ' ἐκέينو συνιδεῖν ἠδυνήθη, τὸ μηδαμῶς τὸν Ὅμηρον μὴδ' ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔπεσι (supra adscriptis) συμμαρτυρεῖν αὐτοῦ τῷ δόγματι. οὐ γὰρ τὸ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, ἢ ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τινὰ κατ' ἐκείνην συμβαίνειν ἐξ αὐτῶν ὑποβάλλων εὔρεθήσεται.

p. 263b. ὥστ' οὐχ ὅπως σύμψηφον ἂν ἔχοι τὸν Ὅμηρον ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι νομίζειν, ἀλλὰ καὶ ἐναντιούμενον.

926 Iustinus apol. II 7. οἱ Στωϊκοὶ καθ' εἰμαρμένης ἀνάγκην πάντα γίνεσθαι ἀπεφήναντο.

ibidem paulo post: γεννητοῦ δὲ παντός ἦδε ἡ φύσις, κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐπαινετὸν οὐδὲν αὐτῶν, εἰ οὐκ ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω τρέπεσθαι καὶ δύναμιν εἶχε. Δεικνύουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ πανταχοῦ κατὰ λόγον τὸν ὀρθὸν νομοθετήσαντες καὶ φιλοσοφῆσαντες ἄνθρωποι ἐκ τοῦ ὑπαγορεύειν τάδε μὲν πράττειν, τῶνδε δὲ ἀπέχεσθαι. Καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι ἐν τῷ περὶ ἠθῶν λόγῳ τὰ αὐτὰ τιμῶσι καρτερῶς, ὡς δηλοῦσθαι ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν καὶ ἀσωμάτων λόγῳ οὐκ εὐδοκοῦν αὐτούς. Εἴτε γὰρ καθ' εἰμαρμένην φήσουσι τὰ γινόμενα πρὸς ἀνθρώπων γίνεσθαι ἢ μὴδὲν εἶναι θεῶν παρὰ τρεπόμενα καὶ ἀλλοιούμενα καὶ ἀναλυόμενα εἰς τὰ αὐτὰ αἰεὶ, καὶ φθαρτῶν μόνων φανήσονται κατάληψιν ἐσχηκέναι καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν διὰ τε τῶν μερῶν καὶ διὰ τοῦ ὅλου ἐν πάσῃ κακίᾳ γινόμενον, ἢ μὴδὲν εἶναι κακίαν μὴδ' ἀρετήν, ὅπερ καὶ παρὰ πᾶσαν σόφροναν ἔννοιαν καὶ λόγον καὶ νοῦν ἐστὶ.

927 Fulgentius Mytholog. prooem. in fine: tamen nequaquam apud humanos sensus nisi fortuitis compulsationibus moti nascuntur errores, ut etiam Chrysippus de fato scribens ait: Compulsationibus lubricis voluntur incursus.

§ 2. Fatum divinum.

928 Alexander Aphrod. de fato cp. 31. πῶς δὲ συνφθὰ ἀλλήλοις τὸ ὁμοῦ μὲν θεὸν λέγειν τὴν εἰμαρμένην καὶ χρῆσθαι τοῖς οὐσί τε καὶ γινόμενοις ἐν τῷ κόσμῳ ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτοῦ τε τοῦ κόσμου καὶ τῆς τῶν ἐν αὐτῷ τάξεως, ὁμοῦ δὲ τοιαῦτα περὶ αὐτῆς λέγειν.

929 Proclus in Hesiod. Op. et Dies v. 105. οὐ δυνατὸν ἐστὶ τὸν τοῦ Διὸς νοῦν ἐκκλῖναι, ὃ ἐστὶ τὴν εἰμαρμένην· ταύτην γὰρ οἱ Στωϊκοὶ Διὸς νοῦν προσηγορεύουσι.

930 Scholia Hesiod. Theog. v. 411. „Ἐκάτην τέκε.“ — οὕτω δὲ λέγεται διὰ τὸ ἐκάστον προνοεῖσθαι. τῶν γὰρ ἐν γῆ καὶ ἐν θαλάσῃ πάντων ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἢ εἰμαρμένην. ὡς γὰρ θεῶν πάντες εὐχονται τῇ Μοίρᾳ.

931 Scholia in Hom. Iliad. Θ 69. Οἱ Στωϊκοὶ δὲ φασιν ὡς ταῦτὸν εἰμαρμένην καὶ Ζεὺς.

932 Augustinus de civ. dei V 8. Qui vero non astrorum constitu-

tionem, sicuti est cum quidque concipitur vel nascitur vel inchoatur, sed omnium conexionem seriemque causarum, qua fit omne quod fit, fati nomine appellant: non multum cum eis de verbi controversia laborandum atque certandum est, quandoquidem ipsum causarum ordinem et
 5 quandam conexionem Dei summi tribuunt voluntati et potestati, qui optime et veracissime creditur et cuncta scire, antequam fiant, et nihil inordinatum relinquere: a quo sunt omnes potestates, quamvis non sint ab illo omnium voluntates. Ipsam itaque praecipue Dei summi voluntatem, cuius potestas insuperabiliter per cuncta porrigitur, eos appellare
 10 fatum, sic probatur.

933 Chalcidius in Timaeum cp. 144. *Itaque nonnulli putant, praesumi differentiam providentiae fatique cum reapse una sit. quippe providentiam dei fore voluntatem. voluntatem porro eius seriem esse causarum. et ex eo quidem, quia voluntas, providentia est,*
 15 *porro quia eadem series causarum est, fatum cognominatam. Ex quo fieri, ut quae secundum fatum sunt etiam ex providentia sint. eodemque modo quae secundum providentiam ex fato, ut putat Chrysippus. alii vero, quae quidem ex providentiae auctoritate, fataliter quoque provenire, nec tamen quae fataliter ex providentia, ut Cleanthes.*

20

§ 3. Una vis omnia movens.

934 Plotinus Ennead. III lib. I 4 (Vol. I p. 164 Mü.). *ἀλλ' ἄρα μία τις ψυχή διὰ παντός διήκουσα περαινει τὰ πάντα, ἐκάστου ταύτη κινουμένου, ὡς μέρους, ἢ τὸ ὅλον ἄγει; φερομένων δὲ ἐκείθεν τῶν αἰτίων ἀκολουθεῖν ἀνάγκη τὴν [του] τῶν ἐφεξῆς συνέχειαν καὶ συμπλοκὴν <καὶ> εἰμαρμένην*
 25 *οἶον εἶ, φυτοῦ ἐκ ῥίζης τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, τὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ πάντα διήκουσαν αὐτοῦ τὰ μέρη ποιήσιν τε καὶ πείσιν καὶ πρὸς ἄλληλα συμπλοκὴν διοίκησιν μίαν καὶ οἶον εἰμαρμένην τοῦ φυτοῦ τις εἶναι λέγοι.*

935 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 47 p. 1056d. *Οὐδὲ γὰρ ἄπαξ ἢ δὶς, ἀλλὰ πανταχοῦ, μᾶλλον δ' ἐν πᾶσι τοῖς Φυσικοῖς γέ-
 30 γραφε ταῖς μὲν κατὰ μέρος φύσεσι καὶ κινήσεσιν ἐνστήματα πολλὰ γίνεσθαι καὶ κωλύματα, τῇ δὲ τῶν ὄλων μηδέν (quae stulta esse Plutarchus evincere studet).*

936 Alexander Aphrod. de fato cp. 9 p. 175, 7 Bruns. *Καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπα καὶ παρὰ τὰ ἐναργῆ καὶ μέχρι τούτου τὴν ἀνάγκην προεληλυθέναι*
 35 *λέγειν, ὡς μήτε κινήθηναί τινα δύνασθαι κινήσιν τινα, μήτε κινήσασθαι τι τῶν αὐτοῦ μερῶν, ἢν κινήσιν καὶ μὴ κινεῖσθαι τότε οἶόν τε ἦν, ἀλλὰ τὴν τυγούσαν τοῦ τραχήλου περιστροφὴν καὶ τὴν δακτύλου τινὸς ἔκτασιν καὶ τὸ ἐπάρατα τὰ βλέφαρα ἢ τι τῶν τοιοῦτων προηγουμέναις τισὶν αἰτίαις ἐπόμενον ἄλλως ἢφ' ἡμῶν μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ποτε etc.*

24 τῶν scripsi, τούτων libri. || καὶ addidi. 25 διοίκησιν BC. 26 verba ποιήσιν τε καὶ πείσιν huc transposui, post συμπλοκὴν habent libri. 34 τούτου scripsi, τούτων libri.

937 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 34 p. 1049f. Πρώτον γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Φύσεως τὸ αἰδίων τῆς κινήσεως κυκεῶνι παρεικάσας, ἄλλα ἄλλως στρέφοντι καὶ ταράσσοντι τῶν γινομένων, ταῦτ' εἶρηκεν. „Οὕτω δὲ τῆς τῶν ὄλων οἰκονομίας προαγούσης, ἀναγκαῖον κατὰ ταύτην, ὡς ἂν ποτ' ἔχωμεν, ἔχειν ἡμᾶς, εἴτε παρὰ φύσιν 5 τὴν ἰδίαν νοσοῦντες, εἴτε πεπηρωμένοι, εἴτε γραμματικοὶ γεγονότες ἢ μουσικοί.“ Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον. „Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον τὰ παραπλήσια ἐροῦμεν καὶ περὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν καὶ περὶ τῆς κακίας, καὶ τὸ ὅλον τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀτεχνιῶν, ὡς ἔφην.“ Καὶ μετ' ὀλίγον ἅπασαν ἀναιρῶν ἀμφιβολίαν. „Οὐθὲν 10 γὰρ ἔστιν ἄλλως τῶν κατὰ μέρος γενέσθαι οὐδὲ τοῦλάχιστον, ἢ κατὰ τὴν κοινήν φύσιν καὶ κατὰ τὸν ἐκείνης λόγον.“ Ὅτι δ' ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος εἰμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεὺς ἐστίν, οὐδὲ τοὺς ἀντίποδας λέληθε· πανταχοῦ γὰρ ταῦτα θρυλεῖται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὸ

15

(A 5) Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,

τὸν Ὅμηρον εἰρηκένας φησὶν ὀρθῶς, ἐπὶ τὴν εἰμαρμένην ἀναφέροντα καὶ τὴν τῶν ὄλων φύσιν, καθ' ἣν πάντα διοικεῖται.

p. 1050 c. ὁ δὲ Χρύσιππος ἀναπεπταμένην παρβήσιαν αὐτῇ (scil. τῇ κακίᾳ) δίδωσιν, ὡς οὐ μόνον ἐξ ἀνάγκης οὐδὲ καθ' εἰμαρμένην, ἀλλὰ 20 καὶ κατὰ λόγον θεοῦ καὶ κατὰ φύσιν πεποιημένη τὴν ἀρίστην. Ἐπι δὲ καὶ ταῦτα ὀράται κατὰ λέξιν οὕτως ἔχοντα· „Τῆς γὰρ κοινής φύσεως εἰς πάντα διατεινούσης, δεήσει πᾶν τὸ ὅπως οὖν γινόμενον ἐν τῷ ὄλῳ καὶ τῶν μορίων ὅπως οὖν κατ' ἐκείνην γενέσθαι καὶ τὸν ἐκείνης λόγον κατὰ τὸ ἐξῆς ἀκωλύτως· διὰ τὸ μήτ' ἔξω- 25 θεν εἶναι τὸ ἐνστησόμενον τῇ οἰκονομίᾳ, μήτε τῶν μερῶν μηδὲν ἔχειν ὅπως κινήσεται ἢ σχήσει ἄλλως <ἢ> κατὰ τὴν κοινήν φύσιν.“ (Τίνες οὖν αἱ τῶν μερῶν σχέσεις εἰς καὶ κινήσεις; δῆλον μὲν ὅτι σχέσεις αἱ κακίαι καὶ τὰ νοσήματα, φιλαργυρία, φιληδονία, φιλοδοξία, δειλία, ἀδικία· κινήσεις δὲ μοιχεῖαι, κλοπαί, προδοσίαι, ἀν- 30 δροφονία, πατροκτονία. Τούτων οἶεται Χρύσιππος οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα παρὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον εἶναι καὶ νόμον καὶ δίκην καὶ πρόνοιαν etc.).

Plut. de comm. not. ep. 34 p. 1076 e. εἰ δέ, ὡς φησι Χρύσιππος, οὐδὲ τοῦλάχιστον ἐστὶ τῶν μερῶν ἔχειν ἄλλως ἄλλ' ἢ κατὰ τὴν τοῦ 35 Διὸς βούλησιν, ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον οὕτως ἴσχεσθαι καὶ οὕτω κινεῖσθαι πέφυκεν, ὡς ἐκείνος ἄγει κάκεινος ἐπιστρέφει καὶ ἴσχει καὶ διατίθειν etc.

Plut. de Stoic. repugn. ep. 47 p. 1056 c. τέλος δέ φησι μηδὲν

ἴσχεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι μηδὲ τοῦλάχιστον ἄλλως ἢ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον, ὃν τῇ εἰμαρμένῃ τὸν αὐτὸν εἶναι.

938 Servius ad Verg. Aeneid. III 90. Visa repente: Stoicos et Academicos secutus est, qui dicunt ea quae contra naturam sunt non fieri, sed fieri videri: unde magica ars omnis exclusa est, sicut Plinius Secundus docet in Naturali Historia.

§ 4. Vaticinatio probat fati necessitatem.

939 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. IV 3 p. 136. [ἐξαρκεῖν ἐμοιγε ἠγοῦμαι καὶ μίαν ἐνὸς τούτων παράθεσιν ἀπαντῶσαν πρὸς τὰ Χρυσίππῳ περὶ εἰμαρμένης ἀπὸ τῆς τῶν μαντείων προφῆσεως κατασκευασθέντα. γράφει δ' οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς ἀπελέγγων ὅτι κακῶς ἐκ τῶν μαντείων σημειοῦται τὴν εἰμαρμένην etc.] Φέρει δὲ καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν ἐν τῷ προειρημένῳ βιβλίῳ (scil. Chrysippus περὶ εἰμαρμένης) τοιαύτην τινά·

15 „μὴ γὰρ ἂν τὰς τῶν μάντεων προφῆσεις ἀληθεῖς εἶναι φησιν, εἰ μὴ πάντα ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης περιείχοντο.“

— ὡς γὰρ ἐναργοῦς ὄντος τοῦ πάσας ἀποβαίνειν τὰς τῶν καλουμένων μάντεων προφῆσεις ἢ ὡς μᾶλλον ἂν ὑπὸ τινος τούτου συγχωρηθέντος τοῦ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην — οὕτω τὴν ἀπόδειξιν ἡμῖν Χρυσίππος κεκόμικε, δι' ἄλλήλων κατασκευάζων ἐκάτερα. τὸ μὲν γὰρ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην ἐκ τοῦ μαντικῆν εἶναι δεικνύναι βούλεται, τὸ δὲ εἶναι μαντικὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀποδείξαι δύναίτο, εἰ μὴ προλάβοι τὸ πάντα συμβαίνειν καθ' εἰμαρμένην.

25 p. 138. ἔπειτα εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἦν ἀληθὲς τὸ δὴ τὴν μαντικὴν τῶν μελλόντων ἀπάντων εἶναι θεωρητικὴν τε καὶ προαγορευτικὴν, τὸ μὲν πάντα καθ' εἰμαρμένην εἶναι συνήγето ἂν οὕτως, τὸ μέντοι χρεῖῳδες αὐτῆς καὶ βιωφελὲς οὐκ ἂν ποτε ἐδείκνυτο· διὸ καὶ μάλιστα δοκεῖ Χρυσίππος ὑνεῖν τὴν μαντικὴν — εἰ γὰρ φήσει 30 τις σωθῆσεσθαι τὸ χρήσιμον τῆς μαντικῆς διὰ τὸ προλέγεσθαι τὸ πάντως ἐσόμενον δυσχερὲς εἰ μὴ φυλαξαίμεθα, οὐκέτι πάντα δείξει συμβησόμενα καθ' εἰμαρμένην, ἐφ' ἡμῖν ὄντος τοῦ φυλάξασθαι τε καὶ μὴ φυλάξασθαι [quae ipsa quoque Chrysippi sententiam spectare videntur]. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο κατηναγκάσθαι φήσει τις, ὡς εἰς πάντα 35 τὰ ὄντα διατείνειν τὴν εἰμαρμένην, πάλιν τὸ τῆς μαντικῆς χρήσιμον ἀναιρεῖται· φυλαξόμεθα γὰρ εἰ καθείμαρται, καὶ οὐ φυλαξόμεθα, δῆλον ὡς, εἰ μὴ καθείμαρται φυλάξασθαι, κἂν πάντες οἱ μάντιες τὸ ἐσόμενον προαγορεύωσιν ἡμῖν.

τὸν γοῦν Οἰδίποδα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Πριάμου

καὶ αὐτὸς ὁ Χρύσιππος φησι πολλὰ μηχανησαμένων τῶν γονέων ὥστε ἀποκτείναι, ἵνα τὸ ἀπ' αὐτῶν προφθῆθῃ αὐτοῖς κακὸν φυλάσσονται, μὴ δυννηθῆναι. οὕτως οὐδὲν ὄφελος οὐδὲ αὐτοῖς τῆς τῶν κακῶν προαγορεύσεως φησιν εἶναι διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰμαρμένης αἰτίαν.

940 Alexander Aphrod. de fato ep. 30 p. 200, 12 Bruns. τὸ δὲ λέγειν εὐλογον εἶναι τοὺς θεοὺς τὰ ἐσόμενα προειδέναι (ἄτοπον γὰρ τὸ λέγειν ἐκείνους ἀγνοεῖν τι τῶν ἐσομένων) καὶ τοῦτο λαμβάνοντας κατασκευάζειν πειρᾶσθαι δι' αὐτοῦ τὸ πάντα ἐξ ἀνάγκης τε γίνεσθαι καὶ καθ' εἰμαρμένην οὔτε ἀληθὲς οὔτε εὐλογον.

941 Alexander Aphrod. de fato ep. 31 p. 201, 32. οἱ δὲ ὁμοῦντες τὴν μαντικὴν καὶ κατὰ τὸν αὐτῶν λόγον μόνον σφῆζεσθαι λέγοντες αὐτὴν καὶ ταύτῃ <τῇ> πλῆθει τοῦ πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι χρώμενοι — ἄτοπὰ τινα — τολμῶσι λέγειν. — ἀπορούντων γὰρ τινῶν πρὸς αὐτούς, τί δήποτε, εἰ πάντα τὰ γινόμενα ἐξ ἀνάγκης γίνεται, αἱ παρὰ τῶν θεῶν μαν-15 τεία [μὲν] γίνονται συμβουλαῖς ἰοικυῖαι, ὡς δυναμένων δι' ὃ ἤκουσαν καὶ φυλάσσασθαι τι καὶ ποιῆσαι τῶν ἀκουσάντων, καὶ δὴ καὶ τὸν τῷ Λαῖῳ δοθέντα χρησμὸν παρεχομένων, δι' οὗ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Πύθιος περὶ τοῦ μὴ δεῖν παιδοποιεῖσθαι.

(Eur. Phoen. 19) „εἰ γὰρ φυτεύσεις παῖδα, ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς καὶ πᾶς σὸς οἶκος βήσεται δι' αἵματος;“

φασίν, ὡς κηρύττει τὰ συγγράμματα αὐτῶν, <οὐχ> οὕτως αὐτὸν χρῆσαι ὡς οὐκ εἰδῶτα ὅτι μὴ πεισθήσεται (παντὸς γὰρ μᾶλλον ἤδει), ἀλλ' ὅτι μηδὲν μὲν αὐτοῦ τοιοῦτον χρήσαντος οὐδὲν ἐμελλεν τῶν κατὰ τὴν περιπέτειαν τὴν περὶ τὸν Λαίον τε καὶ τὸν Οἰδίπουν γενο-25 μένων γίνεσθαι. οὔτε γὰρ ἂν ἐξέθηκεν ὁ Λαῖος τὸν γενόμενον αὐτῷ παῖδα, ὡς ἐξέθηκεν, οὐτ' ἀναιρεθεῖς ὁ παῖς ὑπὸ τοῦ βουκόλου καὶ δοθεῖς πρὸς εἰσποίησιν τῷ Κορινθίῳ Πολύβῳ, ἀνδρωθεῖς καὶ περιτυχῶν τῷ Λαῖῳ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀγνοῶν τε καὶ ἀγνοούμενος ἀπέκτεινεν αὐτόν. οὐ γὰρ ἂν ποτε ὡς υἱὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τρεφόμενος ἠγνόησε τοὺς γονεῖς, ὡς τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτείναι, τὴν δὲ ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον. ὅπως οὖν πάντα ταῦτα σωθῆ καὶ πληρωθῆ τὸ τῆς εἰμαρμένης δράμα, φαντασίαν ὁ θεὸς διὰ τοῦ χρησμοῦ τῷ Λαῖῳ παρέσχεν ὡς δυναμένῳ φυλάσσασθαι τὰ λεγόμενα, καὶ ἐπεὶ μεθυσθεῖς ἐπαιδοποιήσατο, ἐξέθηκεν τὸ γενό-35 μενον παιδίον ὡς διαφθερῶν, ἧτις ἔκθεσις αἰτία τῶν ἀνοσίων μύθων ἐγένετο.

942 Proclus de prov. et fato ep. 49 (ed. Cousin I 71). Alii autem determinatam cognitionem attribuentes deo, admiserunt necessitatem in omnibus quae fiunt. Peripateticorum et Stoicorum haeresium sunt haec 40 dogmata.

943 Chalcidius ad Timaeum ep. 160. *Aiunt ergo (sc. Stoici Chrysippum secuti) si deus cuncta ex initio scit, antequam fiant, nec sola caelestia, quae felici necessitate perpetuae beatitudinis quasi quodam fato*

13 τῇ add. Bruns. 16 μὲν del. B². 22 κηρύττει B², κηρύττειν V || οὐχ add. Usener. 31 αὐτοῖς scripsi, αὐτόν libri.

tenentur, sed illas etiam nostras cogitationes et voluntates, scit quoque dubiam illam naturam tenetque et praeterita et praesentia et futura, et hoc ex initio, nec potest falli deus: omnia certe ex initio disposita atque decreta sunt, tam ea quae in nostra potestate posita esse dicuntur, 5 quam fortuita nec non subiecta casibus. Porro cum haec omnia iam dudum decreta sint, cuncta quae proveniunt ex fato provenire concludunt. Leges etiam et exhortationes et obiurgationes et disciplinas quaeque huiusmodi sunt, omnia teneri fatalibus condicionibus: quando, si cui quid accidere decretum est, una etiam illud decretum sit, cuius 10 ope vel beneficio debeat provenire: ut si cui salus proventura erit in navigando, proveniat ei non alio quoquam sed illo gubernatore navim regente, vel si cui civitati proventurum erit, ut bonis utatur institutis et moribus, ut Spartaee Lycurgi legibus hoc debeat provenire. item si quis erit iustus futurus, ut Aristides, huic educatio parentum adiumento sit 15 in iustitiae atque aequitatis obtentu.

cp. 161. Artes quoque sub fati decretum cadere manifestum esse aiunt. nam et hinc iam dudum esse ordinatum, quis aeger quo medente revalescat. denique fieri frequenter, ut non a medico sed ab imperito curetur aeger, cum talis erit condicio decreti. Similis ratio est 20 laudum, vituperationum, animadversionum, praemiorum. fit enim frequenter, ut adversante fato quae recte gesta sunt non modo nullam laudem, sed contra reprehensionem suppliciaque adferant. At vero divinationem dicunt clare demonstrare proventus iam dudum esse decretos. neque enim, nisi decretum praecederet, ad rationem eius accedere potuisse 25 praesagos. Animorum vero nostrorum motus nihil aliud esse, quam ministeria decretorum fatalium, siquidem necesse sit agi per nos agente fato. Ita homines vicem obtinere eorum quae dicuntur, sine quibus agi non potest, sicut sine loco esse non potest motus aut statio.

944 Cicero de divinatione I 56, 127. Praeterea cum fato omnia 30 fiunt — — si quis mortalis possit esse, qui colligationem causarum omnium perspiciat animo, nihil eum profecto fallat. Qui enim teneat causas rerum futurarum, idem necesse est omnia teneat quae futura sint. Quod cum nemo facere nisi deus possit, relinquendum est homini ut signis quibusdam consequentia declarantibus futura praesentiat. Non enim illa, quae 35 futura sunt, subito existunt; sed est quasi rudentis explicatio, sic traductio temporis, nihil novi efficientis et primum replicantis.

§ 5. Infinita series causarum.

945 Alexander Aphrod. de fato cp. 22 p. 191, 30 Bruns. φασιν δὴ τὸν κόσμον τόνδε, ἓνα ὄντα καὶ πάντα τὰ ὄντα ἐν αὐτῷ περιέχοντα, καὶ 40 ὑπὸ φύσεως διοικούμενον ζωτικῆς τε καὶ λογικῆς καὶ νοεῶς, ἔχειν τὴν τῶν

ἄντων διοίκησιν αἰδίων κατὰ εἰρμόν τινα καὶ τάξιν προϊούσαν, τῶν πρώτων τοῖς μετὰ ταῦτα γινομένοις αἰτίων γινομένων καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ συνδεομένων ἀλλήλοις ἀπάντων, καὶ μήτε οὕτως τινὸς ἐν αὐτῷ γινομένου, ὡς μὴ πάντως ἐπακολουθεῖν αὐτῷ καὶ συνήφθαι ὡς αἰτίῳ ἕτερόν τι, μήτ' αὖ τῶν ἐπιγυνομένων τινὸς ἀπολελυθῆναι δυναμένου τῶν προγεγονότων, ὡς μὴ τινι 5 αὐτῶν ἀκολουθεῖν ὡσπερ συνδεόμενον, ἀλλὰ παντὶ τε τῷ γενομένῳ ἕτερόν τι ἐπακολουθεῖν, ἡρητημένον (ἐξ) αὐτοῦ ἐξ ἀνάγκης ὡς αἰτίου, καὶ πᾶν τὸ γινόμενον ἔχειν τι πρὸ αὐτοῦ, ᾧ ὡς αἰτίῳ συνήρηται. μηδὲν γὰρ ἀναίτιως μήτε εἶναι μήτε γίνεσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τὸ μηδὲν εἶναι τῶν ἐν αὐτῷ ἀπολελυμένων τε καὶ κερωρισμένων τῶν προγεγονότων ἀπάντων. δια- 10 σπᾶσθαι γὰρ καὶ διαιρεῖσθαι καὶ μηκέτι τὸν κόσμον ἕνα μένειν, αἰεὶ κατὰ μίαν τάξιν τε καὶ οἰκονομίαν διοικούμενον, εἰ ἀναίτιός τις εἰσάγοιτο κίνησις· ἢν εἰσάγεσθαι, εἰ μὴ πάντα τὰ ὄντα τε καὶ γινόμενα ἔχοι τινα αἰτία προγεγονότα, οἷς ἐξ ἀνάγκης ἔπεται ὁμοίον τε εἶναι φασιν καὶ ὁμοίως ἀδύνατον τὸ ἀναίτιως τῷ γίνεσθαι τι ἐκ μὴ ὄντος. τοι- 15 αὐτὴν δὲ οὖσαν τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν ἐξ ἀπειρου εἰς ἄπειρον ἐνεργῶς τε καὶ ἀκαταστρόφως γίνεσθαι. οὕσης δὲ τινος διαφορᾶς ἐν τοῖς αἰτίοις, ἢν ἐκτιθέντες σμῆνος [γὰρ] αἰτίων καταλέγουσιν, τὰ μὲν προκαταρκτικά, τὰ δὲ συναίτια, τὰ δὲ ἐκτικὰ, τὰ δὲ συνεκτικὰ, τὰ δὲ ἄλλο τι (οὐδὲν γὰρ δεῖ τὸν λόγον μηκύνειν, πάντα τὰ λεγόμενα παρατιθέμενον, ἀλλ) ἀ τὸ 20 βούλημα αὐτῶν δεῖξαι τοῦ περὶ τῆς εἰμαρμένης δόγματος)· ὄντων δὲ πλείονων αἰτίων, ἐπ' ἴσης ἐπὶ πάντων αὐτῶν ἀληθές φασιν εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι τῶν αὐτῶν ἀπάντων περιεστηκότων περὶ τε τὸ αἴτιον καὶ ᾧ ἔστιν αἴτιον, ὅτε μὲν δὴ μὴ οὕτως πως συμβάλειν, ὅτε δὲ οὕτως. ἔσεσθαι γὰρ, εἰ οὕτως γίνοιτο, ἀναίτιόν τινα κίνησιν. τὴν δὲ εἰμαρμένην αὐτὴν καὶ τὴν 25 φύσιν καὶ τὸν λόγον, καθ' ὃν διοικεῖται τὸ πᾶν, θεὸν εἶναι φασιν, οὖσαν ἐν τοῖς οὖσιν τε καὶ γινομένοις ἕκασιν καὶ οὕτως χρωμένην ἀπάντων τῶν ὄντων τῇ οἰκείᾳ φύσει πρὸς τὴν τοῦ παντὸς οἰκονομίαν. καὶ τοιαύτη μὲν ὡς διὰ βραχέων εἰπεῖν ἢ περὶ τῆς εἰμαρμένης ὑπ' αὐτῶν καταβεβλημένη δόξα.

p. 193, 4. τὸ γούν πρῶτον εἰρημένον ὡς πάντων τῶν ὄντων αἰτίων 30 τινῶν γινομένων τῶν μετὰ ταῦτα καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐχομένων ἀλλήλων τῶν πραγμάτων τῷ δίκην ἀλύσεως τοῖς πρώτοις συνηρηθῆναι τὰ δεύτερα, ὃ ὡσπερ οὖσαν τῆς εἰμαρμένης ὑποτίθενται etc.

946 Plotinus Ennead. III lib. I 2 (Vol. I p. 162 Mü.). οἱ δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν ἐλθόντες ἀπ' αὐτῆς κατάγουσι πάντα, διὰ πάντων 35 φοιτήσασαν αἰτίαν καὶ ταύτην οὐ μόνον κινούσαν ἀλλὰ καὶ ποιούσαν ἕκαστα λέγοντες, εἰμαρμένην ταύτην καὶ κυριωτάτην αἰτίαν θέμενοι, αὐτὴν ποιούσαν τὰ πάντα, οὐ μόνον τὰ ἄλλα ὅσα γίνονται, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμετέρας διανοήσεις ἐκ τῶν ἐκείνης εἶναι κινήματων, οἷον ζῶον μορίων κινουμένων ἐκαστων οὐκ 40 ἐξ αὐτῶν, ἐκ δὲ τοῦ ἡγεμονούντος ἐν ἐκάστῳ τῶν ζῶων· ἄλλοι δὲ — — και μὴν καὶ τὴν τῶν αἰτίων ἐπιπλοκὴν πρὸς ἄλληλα καὶ τὸν ἄνωθεν εἰρμόν καὶ τὸ ἔπασθαι τοῖς προτέροις αἰεὶ τὰ ὕστερα καὶ ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα ἀνιέναι, δι' αὐτῶν γενόμενα καὶ ἄνευ ἐκείνων οὐκ ἂν 45 γενόμενα, δουλεύειν τε τοῖς πρὸ αὐτῶν τὰ ὕστερα, ταῦτα εἴ τις λέ-

6 παντὶ B², πάντῃ V. 7 ἐξ add. Or. 16 ἐνεργῶς Usener, ἐναργῶς libri. 18 γὰρ seclusi. 19 ἐκτικὰ K, ἀκτικὰ V. 20 lacunam supplēvi. 27 χρωμένην a¹², χρωμένης V. 37 ποιούσαν scripsi, οὖσαν libri, quo servato καὶ pro τὰ Vitringa.

γοι, εἰμαρμένην ἕτερον τρόπον εἰσάγων φανεῖται. διττοὺς δὲ ἂν τις θέμενος καὶ τούτους, οὐκ ἂν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτυγχάνοι· οἱ μὲν γὰρ ἀφ' ἑνός τινος τὰ πάντα ἀναρτῶσιν, οἱ δὲ οὐχ οὕτω.

947 Alexander Aphrod. de fato cp. 23 p. 193, 25 (πολλὰ γὰρ τῶν
5 γινόμενων — οὐδενὸς ἔφθθη γεγόμενα κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν αὐτοῖς
αἰτία. Τίνος δὲ ἐροῦσιν αἰτία τὰ ἐν τισιν μέρεσιν τοῦ σώματος φνόμενα
περιπτώματα; τίνος δὲ τὰ τέρατα;). τὸ δ' ὁμοσε χωροῦντας <αἰτία> μὲν
λέγειν καὶ ταῦτα, καταφεύγειν δὲ ἐπὶ τὸ ἄδηλον εἶναι, τίνος αἰτία
(ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐπὶ τῆς προνοίας τῆς κατ' αὐτοὺς ἀναγκάζονται ποιεῖν
10 πολλάκις) εὐπορίαν ἔστι τοῖς ἀπόροις μηχανωμένων.

948 Alexander Aphrod. de fato cp. 25 p. 194, 25 Bruns. πῶς γὰρ
οὐ φανερώς ψεῦδος τὸ λέγειν πᾶν τὸ ἐπόμενόν τιμι ἐξ ἐκείνου τὴν αἰτίαν
τοῦ εἶναι ἔχειν καὶ πᾶν τὸ προηγούμενόν τινος αἰτίον ὑπάρχειν ἐκείνω;
p. 195, 1. ὅθεν καὶ θαναμάσειεν ἂν τις αὐτοὺς τὴν τῶν αἰτίων ἀπό-
15 δοσιν τοῦτον ποιουμένους τὸν τρόπον ὡς αἰεὶ τὸ πρῶτον γεγονός αἰτιᾶσθαι
τοῦ μετὰ τοῦτο καὶ ποιεῖν ἐπισύνδεσίν τινα καὶ συνέχειαν τῶν αἰ-
τίων, καὶ ταύτην τοῦ μηδὲν ἀναίτιως γίνεσθαι φέρεσθαι τὴν αἰτίαν.

13. <οὐ μὴν> ὅτι μὴ <ἦ> νῦξ τῆς ἡμέρας αἰτία ἢ ὁ χειμὼν τοῦ θέ-
ρους μηδὲ ἐμπέλεκται ταῦτα ἀλλήλοις ἀλύσεως δίνην, ἀναίτιως ταῦτα γίνε-
20 ται, ἢ εἰ μὴ οὕτως γίνοιτο, διασπασθήσεται ἢ τοῦ κόσμου τε καὶ τῶν ἐν
αὐτῷ γινόμενων τε καὶ ὄντων ἕνωσις. — — ὥστ' οὐχ ὁ τῶν αἰτίων εἰρμὸς
ὑπ' αὐτῶν λεγόμενος εὐλόγως ἂν τοῦ μηδὲν ἀναίτιως γίνεσθαι φέροιτο τὴν
αἰτίαν.

949 Alexander Aphrod. de fato cp. 25 p. 196, 1 Bruns. πῶς γὰρ
25 οὐκ ἄτοπον τὸ λέγειν ἐπ' ἀπειρον εἶναι τὰ αἰτία καὶ τὸν εἰρμὸν αὐτῶν
καὶ τὴν ἐπισύνδεσιν ὡς μήτε πρῶτόν τι εἶναι μήτε ἔσχατον; — ἀναι-
ροῖτο δ' ἂν καὶ ἐπιστήμη κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, εἴ γε ἐπιστήμη μὲν ἔστι
κυρίως ἢ τῶν πρώτων αἰτίων γνῶσις, οὐκ ἔστι δὲ κατ' αὐτοὺς ἐν τοῖς αἰ-
τίοις τὸ πρῶτον. οὐ πᾶσά τε τάξεως παράβασις ἀναιρετική τῶν ἐν οἷς γί-
30 νεται — οὐδὲ εἴ τι τοιοῦτον ἐν τῷ κόσμῳ γίνοιτο, πάντως ἤδη τοῦτο λύει
τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ κόσμου, καθάπερ οὐδὲ τὴν τοῦ οἴκου καὶ τὴν τοῦ
δεσπότητος ἢ τυχοῦσα τῶν οἰκετῶν ἡραδιουργία.

950 Cicero de fato 7. *ad Chrysippi laqueos revertamur. Cui
quidem primum de ipsa contagione rerum respondeamus — Inter
35 locorum naturas quantum intersit videmus; alios esse salubris, alios
pestilentis, in aliis esse pituitosos et quasi redundantis, in aliis exsiccato-
s atque aridos; multaque sunt alia, quae inter locum et locum pluri-
mum differant. Athenis tenue caelum, ex quo etiam acutiores putantur
Attici, crassum Thebis, itaque pingues Thebani et valentes. Tamen ne-
40 que illud tenue caelum efficiet, ut aut Zenonem quis aut Arcesilam aut
Theophrastum audiat, neque crassum, ut Nemea potius quam Isthmo
victoriam petat. 8. Diuunge longius. Quid enim loci natura adferre*

7 αἰτία addidi, λέγειν μὲν καὶ ταῦτα εἶναι αἰτία B². 12 ψεῦδος τὸ λέ-
γειν HB², τὸ λέγειν ψεῦδος V. 17 φέρεσθαι B², φέροντας V. 18 οὐ μὴν
addidi. || ἢ add. Bruns. 19 ἀναίτιως Bruns dubitans in adn., ἂν ἕως V.
21 ὁ τῶν B², οὕτως V.

potest, ut in porticu Pompeii potius quam in campo ambulemus? Tecum quam cum alio? Idibus potius quam Kalendis? Ut igitur ad quasdam res natura loci pertinet aliquid, ad quasdam autem nihil, sic astrorum adfectio valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnis certe non valebit.

951 Cicero de fato 8. „At enim, quoniam in naturis hominum dissimilitudines sunt, ut alios dulcia, alios subamara delectent, alii libidinosi, alii iracundi aut crudeles aut superbi sint, alii <a> talibus vitiis abhorreant — quoniam igitur, inquit, tantum natura a natura distat, quid mirum est has dissimilitudines ex differentibus causis esse factas?“¹⁰
 9. Haec disserens, qua de re agatur, et in quo causa consistat, non videt. Non enim, si alii ad alia propensiores sunt propter causas naturalis et antecedentis, idcirco etiam nostrarum voluntatum atque appetitionum sunt causae naturales et antecedentes. Nam nihil esset in nostra potestate, si ita se res haberet. Nunc vero fatemur, acuti hebesne, valentes imbecilline simus, non esse id in nobis. Qui autem ex eo cogi putat, ne ut sedeamus quidem aut ambulemus voluntatis esse, is non videt, quae quamque rem res consequatur. Ut enim et ingeniosi et tardi ita nascantur antecedentibus causis itemque valentes et imbecilli, non sequitur tamen, ut etiam sedere eos et ambulare et rem agere aliamquam principalibus causis definitum et constitutum sit.²⁰

§ 6. Omne enuntiatum verum aut falsum.

952 Cicero de fato 20. Concludit enim Chrysippus hoc modo: „Si est motus sine causa, non omnis enuntiatio, quod ἀξιωμα dialectici appellant, aut vera aut falsa erit; causas enim efficientis quod non habebit, id nec verum nec falsum erit. Omnis autem enuntiatio aut vera aut falsa est. Motus ergo sine causa nullus est. 21. Quod si ita est, omnia, quae fiunt, causis fiunt antegressis. Id si ita est, fato omnia fiunt. Efficitur igitur fato fieri, quaecumque fiant.“ — — — Itaque contendit³⁰ omnis nervos Chrysippus ut persuadeat omne ἀξιωμα aut verum esse aut falsum. Ut enim Epicurus veretur, ne, si hoc concesserit, concedendum sit fato fieri, quaecumque fiant — — sic Chrysippus metuit, ne, si non obtinuerit omne, quod enuntietur, aut verum esse aut falsum, non teneat omnia fato fieri et ex causis aeternis rerum futurarum.³⁵
 38. <si> tenebitur id, quod a Chrysippo defenditur, omnem enuntiationem aut veram aut falsam esse.

8 a add. Lambin.

- 953 Cicero de fato 28 (Carneades contra Chrysippum disputans):
 Nec si omne enuntiatum aut verum aut falsum est, sequitur ilico esse
 causas immutabilis easque aeternas, quae prohibeant quicquam secus ca-
 dere atque casurum sit; fortuitae sunt causae, quae efficiant, ut vere
 5 dicantur, quae ita dicentur „veniet in senatum Cato,“ non inclusae in
 rerum natura atque mundo; et tamen tam est immutabile venturum,
 cum est verum, quam venisse, nec ob eam causam fatum aut necessitas
 extimescenda est. Etenim erit confiteri necesse: „Si hoc enuntiatum: ‘ve-
 niet in Tusculanum Hortensius’ verum non est, sequitur ut falsum sit.“
- 10 Quorum isti neutrum volunt; quod fieri non potest.
- 954 Cicero de fato 11 (ex naturalibus causis vitia nasci possunt,
 extirpari autem et funditus tolli — non est id positum in naturalibus
 causis, sed in voluntate, studio, disciplina). Quae tolluntur omnia, si vis
 et natura fati ex divinationis ratione firmabitur. Etenim si est
 15 divinatio, qualibusnam a perceptis artis proficiscitur? (percepta appello,
 quae dicuntur Graece *θεωρήματα*). Non enim credo nullo percepto aut
 ceteros artifices versari in suo munere, aut eos, qui divinatione utuntur
 futura praedicere. 12. Sint igitur astrologorum percepta huius modi: „Si
 quis (verbi causa) oriente Canicula natus est, is in mari non morietur.“
- 20 Vigila, Chrysippe, ne tuam causam, in qua tibi cum Diodoro, valente dia-
 lectico, magna luctatio est, deseras. Si enim est verum quod ita conecti-
 tur: „Si quis oriente Canicula natus est, in mari non morietur,“ illud quo-
 que verum est „Si Fabius oriente Canicula natus est, Fabius in mari
 non morietur.“ — — et quoniam certum in Fabio ponitur, natum esse
- 25 eum Canicula oriente — — illud „moriatur in mari Fabius“ ex eo ge-
 nere est, quod fieri non potest. Omne ergo, quod falsum dicitur in fu-
 turo, id fieri non potest. 13. At hoc, Chrysippe, minime vis,
 maximeque tibi de hoc ipso cum Diodoro certamen est. Ille
 enim id solum fieri posse dicit, quod aut sit verum aut futurum sit ve-
 rum et, quicquid futurum sit, id dicit fieri necesse esse, et quicquid non
- 30 sit futurum, id negat fieri posse. Tu et quae non sint futura, posse
 fieri dicis, ut frangi hanc gemmam, etiamsi id numquam futu-
 rum sit, neque necesse fuisse Cypselum regnare Corinthi, quam-
 quam id millensimo ante anno Apollinis oraculo editum esset.
- 35 At si ista comprobabis divina praedieta, et quae falsa in futuris dicentur,
 in iis habebis, ut ea fieri non possint. — — et si vere dicatur de fu-
 turo idque ita futurum sit, dicas esse necessarium; quae est tota Diodori
 vobis inimica sententia. 14. Etenim si illud vere conectitur: „Si oriente
 Canicula natus es, in mari non moriere,“ primumque quod est in conexo
- 40 „natus es oriente Canicula“ necessarium est — omnia enim vera in
 praeteritis necessaria sunt, ut Chrysippo placet dissentienti a ma-
 gistro Cleanthe, quia sunt immutabilia nec in falsum e vero praeterita
 possunt convertere — — fit etiam, quod consequitur necessarium. Quam-
 quam hoc Chrysippo non videtur valere in omnibus; sed tamen
- 45 si naturalis est causa, cur in mari Fabius non moriatur, in mari Fabius

8 hoc enuntiatum *P. Ramus*, haec enuntiatio A²BV.
 utantur *libri*. 36 habemus ABV. || dicitur *Kayser*.
 40 est ABV. 42 Cf. I n. 489.

17 utuntur *Kayser*,
 37 erit *Kayser*.

mori non potest. 15. Hoc loco Chrysippus aestuans falli sperat Chaldaeos ceterosque divinos neque eos usuros esse coniunctionibus, ut ita sua percepta pronuntient „Si quis natus est oriente Canicula, is in mari non morietur,“ sed potius ita dicant: „Non et natus est quis oriente Canicula, et is in mari morietur.“⁵ O licentiam iocularem! ne ipse incidat in Diodorum, docet Chaldaeos, quo pacto eos exponere percepta oporteat. Quaero enim, si Chaldaei ita loquantur, ut negationes infinitarum coniunctionum potius quam infinita conexa ponant, cur idem medici, cur geometrae, cur reliqui facere non possint. 16. Quid est quod non possit isto modo ex conexo transferri ad coniunctionum negationem? Et quidem aliis modis easdem res efferre possumus. — — Multa genera sunt enuntiandi nec ullum distortius quam hoc, quo Chrysippus sperat Chaldaeos contentos Stoicorum causa fore. (Sequentibus explicata Diodori sententia demonstratur, si vera sit, non sequi omnia fato fieri:) non enim aeternis causis <e> naturae necessitate manantibus verum est id, quod ita enuntiatur: „descendit in Academiam Carneades“ nec tamen sine causis, sed interest inter causas fortuito antegressas et inter causas cohibentis in se efficientiam naturalem. 20. Nec ii qui dicunt immutabilia esse, quae futura sint, nec posse verum futurum convertere in falsum (i. e. Diodorus), fati necessitatem confirmant, sed verborum vim interpretantur. At qui introducunt causarum seriem sempiternam (i. e. Chrysippus), ii mentem hominis voluntate libera spoliata necessitate fati devinciunt.

955 Cicero de fato 33 (Negat Carneades) de Oedipode potuisse Apollinem praedicere, nullis in rerum natura causis praepositis, cur ab eo patrem interfici necesse esset — — Quocirca si Stoicis, qui omnia²⁵ fato fieri dicunt, consentaneum est huius modi oracula ceteraque, quae a divinatione ducuntur, comprobare, iis autem, qui, quae futura sunt, ea vera esse ex aeternitate dicunt, non idem dicendum est, vide, ne non eadem sit illorum causa et Stoicorum; hi enim urguntur angustius, illorum ratio soluta ac libera est. 30

§ 7. Confatalia (Ἀργὸς λόγος).

956 Cicero de fato 30 (postquam ἀργὸν λόγον explicavit). Haec ratio a Chrysippo reprehenditur. Quaedam enim sunt, inquit, in rebus simplicia, quaedam copulata. Simplex est: „Moriatur illo die Socrates“; huic, sive quid fecerit sive non fecerit, finitus est moriendi dies. At si ita fatum sit: „Nascetur Oedipus Laio“, non poterit dici „sive fuerit Laius cum muliere sive non fuerit“; copulata enim res est et confatalis. Sic enim appellat, quia ita fatum sit, et concubiturum cum uxore Laium et ex ea Oedipum procreaturum; ut, si esset dictum: „Luctabitur Olympiis Milo“⁴⁰

4 dicent ABV. 15 e add. Baiter. 16 scribendum: descendet. 21 atque ABV. 27 a divinatione cod. B. Madvig, ad divinationem AV ad divinationem pertinere alii. 36 sit] est Madvig, erit C. F. W. Müller.

et referret aliquis: „Ergo sive habuerit adversarium sive non habuerit, luctabitur“, erraret; est enim copulatum „luctabitur“, quia sine adversario nulla luctatio est. Omnes igitur istius generis captiones eodem modo refelluntur. „Sive tu adhibueris medicum sive non adhibueris, 5 conualescas“ captiosum; tam enim est fatale medicum adhibere quam conualescere. Haec, ut dixi, confatalia ille appellat.

957 Origenes contra Celsum II 20 Vol. I p. 149, 22 Kō. (p. 406 Del.)
καὶ πρὸς Ἑλληνας δὲ χρησόμεθα τῷ εἰρημένῳ τούτου τὸν τρόπον πρὸς τὸν
Λαῖον — λέγεται τοίνυν πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ προεργνωκότος δὴ τὰ ἐσό-
10 μενα· (Eur. Phoen. 18—20)

Μὴ σπείρειτε παίδων ἄλοκα δαιμόνων βία·
Εἰ γὰρ τεκνώσεις παιδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς
Καὶ πᾶς σὸς οἶκος βήσεται δι' αἵματος.

Καὶ ἐν τούτῳ τοίνυν δηλοῦται, ὅτι δυνατόν μὲν ἦν τῷ Λαῖῳ, μὴ σπεί-
15 ρειν τέκνων ἄλοκα· οὐκ ἂν γὰρ τὸ μὴ δυνατόν προσέταξεν αὐτῷ ὁ χρησμός·
δυνατόν δὲ ἦν καὶ τὸ σπείρειν καὶ οὐδέτερον αὐτῶν κατηγορημαστος. Ἠκο-
λούθησε δὲ τῷ μὴ φυλαξαμένῳ σπείρειν παίδων ἄλοκα παθεῖν ἐκ τοῦ ἐσπαρ-
κέναι τὰ τῆς κατὰ Οἰδίποδα καὶ Ἰοκάστην καὶ τοὺς υἱοὺς τραγωδίας. Ἀλλὰ
καὶ ὁ ἀργὸς καλούμενος λόγος, σόφισμα ὢν, τοιοῦτός ἐστι, λεγόμενος
20 ἐπὶ ὑποθέσεως πρὸς τὸν νοσοῦντα, καὶ ὡς σόφισμα ἀποτρέπων αὐτὸν χρῆσθαι
τῷ ἱατρῷ πρὸς ὑγίειαν, καὶ ἔχει γε οὕτως ὁ λόγος· εἰ εἴμαρται σοι ἀνα-
στῆναι ἐκ τῆς νόσου, ἐάν τε εἰσαγάγῃς τὸν ἱατρὸν ἐάν τε μὴ εἰσα-
γάγῃς, ἀναστήσῃ· ἀλλὰ καὶ εἰ εἴμαρται σοι μὴ ἀναστῆναι ἐκ τῆς
νόσου, ἐάν τε εἰσαγάγῃς τὸν ἱατρὸν ἐάν τε μὴ εἰσαγάγῃς, οὐκ
25 ἀναστήσῃ· ἦτοι δὲ εἴμαρται σοι ἀναστῆναι ἐκ τῆς νόσου ἢ εἴμαρ-
ται σοι μὴ ἀναστῆναι· μάτην ἄρα εἰσάγεις τὸν ἱατρὸν. Ἀλλὰ χα-
ριέντως τούτῳ τῷ λόγῳ τοιοῦτόν τι παραβάλλεται· εἰ εἴμαρται σοι τεκνοποι-
ῆσαι, ἐάν τε συνέλθῃς γυναικὶ ἐάν τε μὴ συνέλθῃς, τεκνοποιήσεις, ἀλλὰ καὶ
εἰ εἴμαρται σοι μὴ τεκνοποιῆσαι, ἐάν τε συνέλθῃς γυναικὶ ἢ μὴ συνέλθῃς,
30 οὐ τεκνοποιήσεις· ἦτοι δὲ εἴμαρται σοι τεκνοποιῆσαι ἢ μὴ τεκνοποιῆσαι·
μάτην ἄρα συνέρῃ γυναικί. — Ὡς γὰρ ἐπὶ τούτου, ἐπεὶ ἀμήχανον καὶ ἀδύ-
νατον τεκνοποιῆσαι τὸν μὴ συνελθόντα γυναικί, οὐ μάτην παραλαμβάνεται
τὸ συνελθεῖν γυναικί, οὕτως εἰ τὸ ἀναστῆναι ἐκ τῆς νόσου ὁδῶ τῇ ἀπὸ ἱατρι-
κῆς γίνεται, ἀναγκαῶς παραλαμβάνεται ὁ ἱατρὸς καὶ ψεῦδος τὸ μάτην εἰσ-
35 ἀγεις τὸν ἱατρὸν.

Ἄρα δὲ ταῦτα παρειλήφαμεν δι' ἃ παρέθετο ὁ σοφώτατος Κέλσος εἰπόν·
θεὸς ὢν προεῖπε καὶ πάντως ἐχρῆν γενέσθαι τὸ προειρημένον. Εἰ γὰρ τὸ
πάντως ἀποῦει ἀντὶ τοῦ κατηγορημασμένου, οὐ δώσομεν αὐτῷ δυνατόν γὰρ
ἦν καὶ μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ τὸ πάντως λέγει ἀντὶ τοῦ ἔσται, ὅπερ οὐ κωλύε-
40 ται εἶναι ἀληθές, καὶ δυνατόν ἢ τὸ μὴ γενέσθαι, οὐδὲν λυπεῖ τὸν λόγον etc.

958 Servius ad Verg. Aeneid. IV 696 (codd. TF). nam si fato vi-
vimus, quid agunt merita? si pensamur meritis, quae vis fati? quomodo
hic et fatum admittit et meritum? deinde cum dixerit „stat sua cuique
dies“ quomodo hic dicit „ante diem?“ harum rerum ratio sic redditur:

9 ἀπὸ codd., ὑπὸ Del. 13 αἱμάτων A. 27 ἀντιπαραβάλλεται Φ.
29 ἐάν τε pro ἢ BCDEH. 31 ἐπεὶ] εἴπερ CDEH Pat. 37 τὸ (post γὰρ)
M corr., editores, τοῦ ceteri codd. 40 ἦν BCDEH.

sunt fata quae dicuntur denuntiatiua, sunt alia fata quae condicionalia vocantur. denuntiatiua sunt, quae omni modo eventura decernunt, ut verbi gratia „Pompeius ter triumphaturus est“: hoc illi fata decernunt, ut ubicunque terrarum fuerit ter triumphet, nec potest aliter evenire: et ideo fatum, quod hoc denuntiat, denuntiatiuum vocatur. condicionalia vero huius modi est „Pompeius si post Pharsalicum bellum Aegypti litus attigerit, ferro peribit“: hic non omni modo necesse erat ut videret Aegyptum, sed si casus eum ad aliam forte regionem duxisset, evaserat etc.

Cf. ad X 467.

§ 8. Fatum et possibilitas.

959 Alexander Aphrod. de fato cp. 10 p. 176, 14 Bruns. τὸ δὲ λέγειν μὴ ἀναιρεῖσθαι πάντων γινομένων καθ' εἰμαρμένην τὸ δυνατόν τε καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, τῷ δυνατόν μὲν εἶναι γενέσθαι τοῦτο 15 ὃ ὑπ' οὐδενὸς κωλύεται γενέσθαι κἂν μὴ γένηται, „τῶν δὲ καθ' εἰμαρμένην γινομένων οὐ κωλύεται τὰ ἀντικείμενα γενέσθαι διὸ καίτοι μὴ γινόμενα ὅμως ἐστὶ δυνατό“ καὶ τοῦ μὴ κωλύεσθαι γενέσθαι αὐτὰ ἀπόδειξιν φέρειν τὸ ἡμῖν τὰ κωλύοντα αὐτὰ ἄγνωστα εἶναι, πάντως μὲν τινα ὄντα ἃ γὰρ ἐστὶν αἰτία τοῦ γίνεσθαι 20 τὰ ἀντικείμενα αὐτοῖς καθ' εἰμαρμένην, ταῦτα καὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τούτοις αἰτία, εἴ γε, ὡς φασιν, ἀδύνατον τῶν αὐτῶν περιεστώτων γίνεσθαι τὰ ἀντικείμενα ἄλλ' ὅτι μὴ ἡμῖν ἐστὶ γνώριμα, τίνα ἐστὶ, διὰ τοῦτο ἀκόλυτον αὐτῶν τὸ γίνεσθαι λέγουσιν — τὸ δὴ ταῦτα λέγειν πῶς οὐ παίζοντων ἐστίν;

960 Alexander Aphrod. de fato cp. 10 p. 177, 2. σφύζοντες δὲ τὴν τοῦ δυνατό τοῦ φύσιν οὕτως ὡς εἰρήκαμεν, διὰ τοῦτο φασιν μηδὲ τὰ γιγνόμενα καθ' εἰμαρμένην, καίτοι ἀπαραβάτως γιγνόμενα, ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι, οὗ ἐστὶν αὐτοῖς δυνατόν γενέσθαι καὶ τὸ ἀντικείμενον, δυνατόν 25 (ὄν) οὕτως ὡς προεῖρηται.

961 Alexander Aphrod. de fato cp. 10 p. 177, 7 Bruns. ὁμοιον δὲ 30 τοῦτο καὶ τὸ λέγειν, τὸ ἀξίωμα τὸ „ἔσται αὐριον ναυμαχία“ ἀληθὲς μὲν εἶναι δύνασθαι, οὐ μέντοι καὶ ἀναγκαῖον. ἀναγκαῖον μὲν γὰρ τὸ αἰεὶ ἀληθές, τοῦτο δὲ οὐκέτ' ἀληθὲς μένει, ἐπειδὴν ἡ ναυμαχία γένηται. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἀναγκαῖον, οὐδὲ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαζόμενον ἐξ ἀνάγκης τὸ ἔσεσθαι ναυμαχίαν. εἰ δὲ ἔσται μὲν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ (ἀληθοῦς ὄντος 35 τοῦ ἔσεσθαι ναυμαχίαν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ) ἐνδεχομένως δηλονότι. εἰ δὲ ἐνδεχομένως, οὐκ ἀναιρεῖται τὸ ἐνδεχομένως τινὰ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην.

962 Alexander Aphrod. quaestiones I 4 p. 10, 8. ἔποιτ' ἂν τοῖς πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην λέγουσιν τὸ δυνατόν εἶναι μόνον τὸ ἐξ ἀνάγκης, 40 τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ τοῦ ὡς βιαίου, ἀλλὰ τούτου λαμβανομένου, οὗ τὸ ἀντι-

16 δὲ add. vet. corr. V. 19 αὐτὰ ἂν ἄγνωστα V¹. 22 οὐσι γε V.
26 cf. fr. 959. 29 ὄν addidi. 33 μένει Usener, μὲν libri. 34 ἐξ ἀνάγκης
τὸ scripsi, τὸ ἐξ ἀνάγκης libri. 35 ἀνάγκης δὲ scripsi, ἀνάγκης ἀληθὲς libri.
37 γίνεσθαι scripsi, γενέσθαι libri.

κείμενον ἀδύνατον. καίτοι κατὰ μόνους τοὺς πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι λέγοντας [οὐκ] ἄλλο τι τοῦ ἀναγκαίως γινομένου τὸ γινόμενον [οὔτε γινομένου] ἐξ ἀνάγκης, οὐδ' ἔστιν τὸ [μὲν] ἐξ ἀνάγκης γινόμενον, ὡς φασιν, τὸ γινόμενον βίᾳ, τὸ δὲ [ἀναγκαίως τὸ] κατὰ τὴν
 5 τῶν αἰτίων ἀκολουθίαν. γνώριμον δὲ ἐκ τούτου τὸ μηδὲ δύνασθαι τι γίνεσθαι βίᾳ καθ' οὐδ' καθ' εἰμαρμένην πάντα γίνεται. εἰ γὰρ τὰ καθ' εἰμαρμένην γινόμενα καθ' εἰσὸν αἰτίων γίνεται καὶ κατὰ τάξιν θείαν τινά, οὐδὲν δὲ τῶν κατὰ τάξιν γινομένων τοιαύτην βίᾳ γίνεται, οὐδὲν ἂν τῶν καθ' εἰμαρμένην γινομένων βίᾳ γίνοντο. — τὸ γὰρ λέγειν τὴν εἰμαρ-
 10 μένην ποιεῖν τινα τοιαῦτα, ἃ χωρὶς βίας οὐ πέλλεται τοῖς αἰτίοις, παντάπασιν ἀλλότριον ἂν εἶναι δοῦναι θείας τάξεως. πάντων <δὲ> καθ' εἰμαρμένην γινομένων, ἀναιρεῖται τὸ βίᾳ τι γενέσθαι· εἴη γὰρ ἂν καὶ τοῦτο καθ' εἰμαρμένην τάξιν, ὡς προείρηται.

10, 32. καὶ γὰρ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ τὰ καθ' εἰμαρμένην γινό-
 15 μενα καὶ κατὰ πρόνοιαν γίνεται, πῶς εὐλογον κατὰ πρόνοιάν τινος ἀντιπράσσειν τοῖς καλῶς γινομένοις καὶ εὐτάκτως τοῖς κατὰ πρόνοιαν.

963 Stephanus in Aristot. Rhetor. p. 263, 23 Rabe (Comment. graec. XXI, 2). οἱ Στωϊκοὶ — τὸ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐταύτιζον τῷ ἀναγκαίῳ· πάντα γὰρ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον γινόμενα δογματίζοντες ἀνήρουν τὸ ἐνδεχόμενον ἤγουν
 20 τὸ ὀπιότερ' ἔτνε, τὸ ἐπ' ἴσης ἐνδεχόμενον. λέγεται οὖν ὧδε, ὅτι τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχόμενόν ἐστι (διακόπτεται γὰρ ποτε), οὐκ ἀπλῶς δὲ ἤγουν αἰεὶ καὶ ἀναγκαίως γινόμενον, ὡς οἱ Στωϊκοὶ ἴσως ὥρλιζοντο.

964 Origenes commentaria in Genesin Tom. II p. 11 Delarue. εἰ
 μὲν γὰρ τὸ „πάντως ἔσται“ οὕτω τις ἐρμηνεύει, ὡς ἀνάγκην εἶναι γενέσθαι
 25 τὸ προεγνωσμένον (scil. ὑπὸ τοῦ θεοῦ), οὐ διδάμεν αὐτῷ. — εἰ δὲ τις διηγῆσεται τὸ „πάντως ἔσται“ κατὰ τὸ σημαίνειν αὐτὸ λέγων ὅτι ἔσται μὲν τάδε τινά, ἐνδέχεται δὲ καὶ ἑτέρως γενέσθαι, τοῦτο ὡς ἀληθὲς συγχωροῦμεν, τὸν μὲν γὰρ θεὸν οὐκ ἐνδέχεται ψεύσασθαι· ἐνδέχεται δὲ περὶ τῶν ἐνδεχομένων γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι φρονῆσαι τὸ γενέσθαι αὐτὰ καὶ τὸ μὴ
 30 γενέσθαι. — Καὶ λέγει ἂν ἡ γνώσις τοῦ θεοῦ ὅτι „ἐνδέχεται μὲν τόνδε τὸδε ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον· ἐνδεχομένων δὲ ἀμφοτέρων, οἶδα ὅτι τὸδε ποιῆσει“. οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ θεὸς εἶποι ἂν· „οὐκ ἐνδέχεται τόνδε τινὰ τὸν ἀνθρώπον πτῆναι“, οὕτω χρησμών, φέρε εἰπεῖν, περὶ τινὸς διδοῦς ἔρει ὅτι „οὐκ ἐνδέχεται τόνδε σωφρονῆσαι“. δύναμις μὲν γὰρ οὐκ ἔστι τοῦ πτῆ-
 35 ναι οὐδαμῶς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, δύναμις δὲ ἔστι τοῦ σωφρονῆσαι καὶ τοῦ ἀκολαστῆσαι· ὧν ἀμφοτέρων δυνάμεων ὑπαρχουσῶν ὁ μὴ προσέχων λόγοις ἐπιστρεπτικοῖς καὶ παιδευτικοῖς ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι τῇ χειρίστῃ κρείττου δὲ ὁ ζητήσας τὸ ἀληθὲς καὶ βιώσας βεβουλημένος κατ' αὐτό· οὐ ζητεῖ δὲ ὅδε μὲν τάληθῆ, ἐπεὶ ἐπιβῆπει ἐπὶ τὴν ἡδονήν· ὅδε δὲ ἐξετάζει περὶ αὐτῶν, αἰρε-
 40 θεῖς ὑπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν καὶ λόγου προτρεπτικοῦ.

§ 9. Fatum et fortuna.

965 Simplicius in Aristot. Phys. p. 333, 1 Diels. τινὲς δὲ καὶ αὐ-
 τόθεν ὁμολογοῦσιν εἶναι τὴν τύχην καὶ αἰτίαν αὐτὴν εἶναι λέγουσι· τί δὲ

2 οὐκ seclusi. 3 οὔτε γινομένου seclusi. || μὲν seclusi. 4 ἀναγκαίως τὸ seclusi. 4 ἐκ τούτου τὸ scripsi, τοῦτο ἐκ τοῦ libri. 6 δύνασθαι τι γίνεσθαι scripsi, γίνεσθαι τι δύνασθαι libri.

ἔστιν, οὐκ ἔχουσι λέγειν, ἄδηλον αὐτὴν ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ νομίζοντες, ὡς θεῖόν τι οὖσαν καὶ δαιμόνιον καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀνθρωπίνην γνώσιν ὑπερβαίνον, ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ δοκοῦσι λέγειν. — ἔοικε δὲ ἢ μὲν ὡς περὶ θείου τινός τῆς Τύχης οὖσα δόξα καὶ πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ οὐχ ὑπὸ πρῶτων νομισθῆναι τῶν Στωϊκῶν, ὡς τινες οἴονται.

966 Aëtius Plac. I 29, 7. Ἀναξαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοὶ (τὴν τύχην) ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ ἢ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην, ἢ δὲ κατ' εἰμαρμένην, ἢ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἢ δὲ κατὰ τύχην, ἢ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον.

967 Alexander de anima libri mantissa p. 179, 6 Bruns. τὸ δὲ λέγειν τὴν τύχην αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ οὐκ ἔστι φύσιν τινὰ τύχης τιθεμένων, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ αἰτία ποιᾷ σχέσει τὴν τύχην εἶναι λεγόντων.

ibid. 14. εἰ γὰρ λέγοιεν μὴ τὴν τισὶν ἀνθρώποις αἰτίαν ἄδηλον εἶναι τὴν τύχην, ἀλλὰ τὴν καθόλου πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐδ' ὅλως εἶναι τι συγχωροῦν ἐν τῇ τύχην, διδόντες τε εἶναι μαντικὴν καὶ τῶν ἀδήλων δοκούντων εἶναι τοῖς ἄλλοις γνωστικὴν αὐτὴν τιθέμενοι.

968 Alexander Aphrod. de fato cp. 8 p. 173, 13. ὄντων δὲ τῶν ἀπὸ τύχης τε καὶ αὐτομάτως γινόμενων τοιούτων, ὡς μὴ γίνεσθαι κατὰ προηγουμένην αἰτίαν — πῶς ἂν σώζοιτό τι τῶν προειρημένων κατ' οὓς πάντα προηγησαμένοις τισὶν αἰτίαις καὶ προηγουμένοις ἐξ ἀνάγκης ἔστι τε τὰ ὄντα καὶ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ἐκάστου τῶν γινόμενων αἰτίον τι προκαταβεβλημένον ἔχοντος, οὗ ὄντος ἢ γεγονότος ἀνάγκη καὶ αὐτὸ ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι; τὸ (δὲ) μὴδὲν μὲν σώζοντας τῶν προειρημένων, κατ' ἄλλου δὲ τινος τὸ τῆς τύχης νομοθετήσαντας ὄνομα, τῷ μὴ ἀναιρεῖσθαι ἐκείνο ὑπὸ τοῦ πάντα ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι τιθεμένου μὴδὲ τὴν τύχην ἀναιρεῖσθαι λέγειν, σοφισμένων ἔστιν — οὕτως μὲν γὰρ οὐδὲν κωλύσει λέγειν ταῦτον εἰμαρμένην τε εἶναι καὶ τύχην καὶ τοσοῦτον ἀποδεῖν τοῦ τὴν τύχην ἀναιρεῖν, ὡς καὶ πάντα τὰ γινόμενα γίνεσθαι λέγειν ἀπὸ τύχης.

969 Alexander Aphrod. de fato cp. 7 p. 172, 12 Bruns. οὐ γὰρ σώζεται τὸ γίνεσθαι τινα ἀπὸ τύχης, ἂν ἀνελόν τις τὴν τῶν οὕτως γινόμενων φύσιν ὄνομα θῆται τοῖς γινόμενοις ἐξ ἀνάγκης τὴν τύχην.

970 Alexander Aphrod. de fato cp. 8 p. 174, 1 Bruns. τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσιν οἱ τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ὀριζόμενοι „αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ“ ἢ τύχης τι σημαίνουσαν ἴδιον εἰσαγοῦσιν τε καὶ νομοθετοῦσιν; τὸ γὰρ εἰς τὴν τοῦτον σύστασιν χρῆσασθαι τῷ λέγειν τινὰς αὐτομάτως νοσεῖν, ὅταν ἄδηλος ἢ αὐτοῖς ἢ αἰτία τῆς νόσου, ψεῦδος.

971 Theodoretus graec. affect. cur. p. 87, 41. καὶ οἱ ἐκ τῆς Ποικίλης ὀνομασμένοι ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λόγῳ.

972 Servius ad Verg. Aeneid. VIII 334. „fortuna omnipotens et ineluctabile fatum“. secundum Stoicos locutus est, qui nasci et mori fatis dant, media omnia fortunae: nam vitae humanae incerta sunt omnia. unde et miscuit, ut quasi plenum ostenderet dogma: nam nihil tam contrarium est fato, quam casus; sed secundum Stoicos dixit.

10 quod addit Stobaeus: τύχη ἀτάκτον ἐνεργείας ἔστι προσηγορία Stoicum non est. 25 δὲ addidi. 26 τῷ V¹, τῷ γὰρ vet. corr. V falso. 28 κωλύσει V², κωλύσαντες V¹. 32 scil. Chrysippus.

973 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 23 p. 1045b. Τοῦ κατη-
 ναγκάσθαι δοκοῦντος ὑπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτιῶν ταῖς ὁρμαῖς ἀπόλυσιν
 πορίζειν <θέλοντες> ἐνιοὶ τῶν φιλοσόφων ἐπελευστικὴν τινα κίνησιν
 ἐν τῷ ἡγεμονικῷ κατασκευάζουσιν, ἐπὶ τῶν ἀπαράλλάκτων μάλιστα
 5 γινομένην ἐκδηλον· ὅταν γὰρ δυοῖν ἴσον δυναμένων καὶ ὁμοίως ἐχόν-
 των θάτερον ἢ λαβεῖν ἀνάγκη, μηδεμιᾶς αἰτίας ἐπὶ θάτερον ἀγούσης
 τῷ μηδὲν τοῦ ἑτέρου διαφέρειν, ἢ ἐπελευστικὴ δύναμις αὕτη τῆς ψυχῆς
 ἐπίκλισιν ἐξ αὐτῆς λαβοῦσα διέκοψε τὴν ἀπορίαν. Πρὸς τούτους
 ὁ Χρῦσιππος ἀντιλέγων, ὡς βιαζομένους τῷ ἀναίτιῳ τὴν
 10 φύσιν, ἐν πολλοῖς παρατίθησι τὸν ἀστράγαλον καὶ τὸν ζυ-
 γόν, καὶ πολλὰ τῶν μὴ δυναμένων ἄλλοτε ἄλλας λαμβάνειν
 πτώσεις καὶ ῥοπὰς ἄνευ τινὸς αἰτίας καὶ διαφορᾶς ἢ περὶ
 αὐτὰ πάντως ἢ περὶ τὰ ἔξωθεν γινομένης· τὸ γὰρ ἀναίτιον
 ὅλως ἀνύπαρκτον εἶναι καὶ τὸ αὐτόματον· ἐν δὲ ταῖς πλαττο-
 15 μέναις ὑπ' ἐνίων καὶ λεγομέναις ταύταις ἐπελεύσεσιν αἰτίας
 ἀδήλους ὑποτρέχειν, καὶ λανθάνειν ἡμᾶς ἐπὶ θάτερα τὴν
 ὁρμὴν ἀγούσας. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς γνωριμοτάτοις ἐστὶ τῶν
 ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις εἰρημένων.

§ 10. Fatum et liberum arbitrium.

20 974 Cicero de fato 39. *Ac mihi quidem videtur, cum duae sen-
 tentiae fuissent veterum philosophorum, una eorum, qui censerent omnia
 ita fato fieri, ut id fatum vim necessitatis adferret — — altera eorum,
 quibus viderentur sine ullo fato esse animorum motus voluntarii, Chry-
 sippus tamquam arbiter honorarius medium ferire voluisse, sed adplicat
 25 se ad eos potius, qui necessitate motus animorum liberatos volunt; dum
 autem verbis utitur suis, delabatur in eas difficultates, ut necessitatem
 fati confirmet invitus. 40. Atque hoc, si placet, quale sit videamus in
 adsensionibus —. Eas enim veteres illi, quibus omnia fato fieri vide-
 bantur, vi effici et necessitate dicebant. Qui autem ab iis dissentiebant,
 30 fato adsensiones liberabant negabantque fato adsensionibus adhibito
 necessitatem ab his posse removeri iique ita disserebant: (sequitur Arce-
 silai, ni fallor, contra Zenonem et Cleanthem disputatio). 41. Chry-
 sippus autem cum et necessitatem improbaret et nihil vellet sine prae-
 positis causis evenire, causarum genera distinguit, ut et necessitatem
 35 effugiat et retineat fatum. „Causarum enim, inquit, aliae sunt*

3 θέλοντες add. Madvig. 4 ἀπαράλλάκτων Reiske, παραλλακτῶν libri.
 7 μηδὲν Stegmann, μηδενὶ libri. 9 τῷ ἀναίτιῳ Mez., τῷ ἐναίτιῳ libri.
 25 animorum Davisius, animos ABV.

perfectae et principales, aliae adiuuantes et proximae. Quam ob rem, cum dicimus omnia fato fieri causis antecedentibus, non hoc intellegi volumus: causis perfectis et principalibus, sed causis adiuuantibus [antecedentibus] et proximis.⁴ Itaque illi rationi, quam paulo ante conclusi, sic occurrit: „si omnia fato fiant,⁵ sequi illud quidem, ut omnia causis fiant antepositis, verum non principalibus causis et perfectis, sed adiuuantibus et proximis. Quae si ipsae non sunt in nostra potestate, non sequitur, ut ne adpetitus quidem sit in nostra potestate. At hoc sequeretur, si omnia perfectis et principalibus causis¹⁰ fieri diceremus, ut cum eae causae non essent in nostra potestate, ne ille quidem esset in nostra potestate. 42. Quam ob rem qui ita fatum introducunt, ut necessitatem adiungant, in eos valebit illa conclusio; qui autem causas antecedentis non dicent perfectas neque principalis, in eos nihil valebit.“¹⁵ Quod enim dicantur adsensiones fieri causis antepositis, id quale sit, facile a se explicari putat. Nam quamquam adsensio non possit fieri nisi commota viso, tamen, cum id visum proximam causam habeat, non principalem, hanc habet rationem, ut Chrysippus vult, quam dudum diximus, non ut illa quidem fieri possit nulla vi extrinsecus excitata²⁰ (necesse est enim adsensionem viso commoveri), sed reuertitur ad cylindrum et ad turbinem suum, quae moveri incipere nisi pulsa non possunt. Id autem cum accidit, suapte natura, quod superest, et cylindrum volvi et versari turbinem putat. 43. „Ut igitur, inquit, qui protrusit cylindrum, dedit ei principium motionis, volubilitatem autem²⁵ non dedit, sic visum obiectum imprimet illud quidem et quasi signabit in animo suam speciem, sed adsensio nostra erit in potestate, eaque quem ad modum in cylindro dictum est, extrinsecus pulsa, quod reliquum est, suapte vi et natura movebitur. Quodsi aliqua res efficeretur sine causa antecedente,³⁰ falsum esset omnia fato fieri; sin omnibus, quaecunque fiunt, verisimile est causam antecedere, quid adferri poterit, cur non omnia fato fieri fatendum sit? modo intellegatur, quae sit causarum distinctio ac dissimilitudo.“ — — 44. Neque enim Chrysippus, concedens adsensionis proximam et continentem causam³⁵ esse in viso positam, [neque] eam causam esse ad adsentiendum necessariam concedet, ut, si omnia fato fiant, omnia causis fiant antecedentibus et necessariis.

4 antecedentibus del. Davisius. 8 sunt Christ, sint ABV. 12 ne ille — potestate om. ABV¹. 36 neque secludunt editores plerique.

975 Hippolytus Philos. 21 (DDG p. 571, 11). καὶ αὐτοὶ δὲ (scil. Chrysippus et Zeno) τὸ καθ' εἰμαρμένην εἶναι πάντα διεβεβαίωσαντο παραδείγματι χορησάμενοι τοιούτῳ, ὅτι ὥσπερ ὀχήματος ἐὰν ἢ ἐξηρημένος κύων, ἐὰν μὲν βούληται ἐπεσθαι, καὶ ἔλκεται καὶ ἔπεται, ποιῶν
 5 καὶ τὸ αὐτεξούσιον μετὰ τῆς ἀνάγκης [οἷον τῆς εἰμαρμένης]· ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἐπεσθαι, πάντως ἀναγκασθήσεται· τὸ αὐτὸ δῆπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ μὴ βουλόμενοι γὰρ ἀκολουθεῖν ἀναγκασθῆσονται πάντως εἰς τὸ πεπωμένον εἰσελθεῖν.

976 Aëtius Plac. I 27, 3. Πλάτων ἐγκρίνει μὲν τὴν εἰμαρμένην ἐπὶ
 10 τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν καὶ βίων, συνεισάγει δὲ καὶ τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. οἱ Στωϊκοὶ Πλάτωνι ἐμφεροῦσ' καὶ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀνίκητόν φασιν αἰτίαν καὶ βιαστικὴν, τὴν δὲ εἰμαρμένην συμπλοκὴν αἰτιῶν τεταγμένην, ἐν ἣ συμπλοκῇ καὶ τὸ παρ' ἡμᾶς, ὥστε τὰ μὲν εἰμάρθαι, τὰ δὲ ἀνειμάρθαι.

977 Gellius noct. Att. VII 2, 15. Itaque M. Cicero in libro quem
 15 de fato conscripsit, cum quaestionem istam diceret obscurissimam esse et implicatissimam, Chrysippum quoque philosophum non expedissee se in ea ait his verbis: Chrysippus aestuans laboransque, quoniam <pacto> explicet et fato omnia fieri et esse aliquid in nobis, intricatur hoc modo.

978 Oenomaus apud Eusebium praep. evang. VI p. 255b. ἀπό-
 λωλε γάρ, τό γ' ἐπὶ τοῖς σοφοῖς, ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀπόλωλεν, εἴτε οἰακά τις αὐτὸ εἴτε ἔρομα εἴτε κρηπίδα ὀνομάζων χάρει, τῆς ἡμε-
 25 τέρας ζωῆς ἢ ἐξουσία, ἦν ἡμεῖς μὲν αὐτοκράτορα τῶν ἀναγκαιοτάτων τιθέμεθα, Δημόκριτος δέ γε, εἰ μὴ τι ἠπάτημαι, καὶ Χρῦσιππος, ὁ μὲν δοῦλον, ὁ δὲ ἡμιδουλον ἐπινοεῖ τὸ κάλλιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιδείξει (Theodoret VI 8 p. 86, 22).

cf. p. 257b. μηδὲ Χρῦσιππος ἄρα ὁ τὴν ἡμιδουλείαν εἰσάγων etc.

p. 258b. ἐκεῖνο γάρ δὴ τὸ καταγελαστότατον ἀπάντων, τὸ μίγμα
 καὶ ἡ σύνοδος τοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τι εἶναι, καὶ εἰρηδὸν οὐδὲν
 30 ἦττον εἶναι. προσεοικέναι γὰρ αὐτόν, ὡς λέγουσιν οἱ σοφώτατοι, τῷ Ἐνδοπιδαίῳ λόγῳ· τεκνώσασθαι μὲν γὰρ ἐθέλησαι τὸν Λάϊον, κύριον εἶναι τὸν Λάϊον, καὶ τοῦτο ἐκπεφενγέσθαι τὴν Ἀπολλωνίαν ὕψιν· τεκνώσαντι δ' αὐτῷ ἐπεῖναι ἀνάγκην ἄφνικτον ὑπὸ τοῦ φύντος αὐτὸν ἀποθανεῖν· οὕτως οὖν τὴν ἐπὶ τῷ μέλλοντι ἀνάγκην παρέχειν τῷ μάντι τὴν τοῦ
 35 γενησομένου προαἰσθήσειν.

(p. 261a. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἐπίκουρον, ὃν σὺ πολλά, ὦ Χρῦσιππε, ἐβλασφημήσας, ἐγὼ τό γε ἐπὶ σοὶ ἀφίημι τῶν ἐγκλημάτων· τί γὰρ πάθῃ ὃς οὐχ ἑκὼν ἦν μαλακὸς οὐδὲ ἄδικος, ὥσπερ πολλάκις αὐτὸν ἐλοιδόρησας;)

5 οἷον—εἰμαρμένης seclisut Roeper. 13 εἰμαρτά et ἀνειμαρτά coni. Diels et Usener.

979 Alexander Aphrod. de fato ep. 13 p. 181, 13 Bruns. ἀνα-
 ρούντες γὰρ τὸ ἐξουσίαν ἔχειν τὸν ἄνθρωπον τῆς αἰρέσεώς τε καὶ
 πράξεως τῶν ἀντικειμένων λέγουσιν ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ γινόμενον
 (καθ' ὁρμὴν) δι' ἡμῶν. ἐπεὶ γὰρ, φασίν, τῶν ὄντων τε καὶ γινο-
 μένων αἱ φύσεις ἕτεραί τε καὶ διάφοροι (οὐ γὰρ αἱ αὐταὶ τῶν ἐμ-
 ψύχων τε καὶ τῶν ἀψύχων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐμψύχων ἀπάντων αἱ αὐ-
 ται πάλιν· αἱ γὰρ κατ' εἶδος τῶν ὄντων διαφοραὶ τὰς τῶν φύσεων
 αὐτῶν διαφορὰς δεικνύουσιν), γίνεται δὲ τὰ ὑφ' ἐκάστου γινόμενα
 κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, τὰ μὲν ὑπὸ λίθου κατὰ τὴν λίθου, τὰ δ'
 ὑπὸ πυρὸς κατὰ τὴν πυρὸς καὶ τὰ ὑπὸ ζῆου κατὰ τὴν ζῆου, οὐδὲν ¹⁰
 μὲν τῶν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ὑφ' ἐκάστου γινομένων δύνασθαι
 φασιν ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ἐκάστου τῶν γινομένων ὑπ' αὐτῶν γίνεσθαι
 κατηναγκασμένως, κατ' ἀνάγκην οὐ τὴν ἐκ βλας, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ δύ-
 νασθαι τὸ πεφυκὸς οὕτως, ὄντων τῶν περιεστῶτων τοιούτων (ἂ)
 ἀδύνατον αὐτῷ μὴ περιεστάναι, τότε ἄλλως πως καὶ μὴ οὕτως κινή-
 15 θῆναι. μήτε γὰρ τὸν λίθον, εἰ ἀπὸ ὕψους ἀφεθείη τινός, δύνασθαι
 μὴ φέρεσθαι κάτω μηδενὸς ἐμποδίζοντος· τῷ (γὰρ) βαρύτητα μὲν
 ἔχειν αὐτὸν ἐν αὐτῷ, ταύτην δ' εἶναι τῆς τοιαύτης κινήσεως κατὰ
 φύσιν (αἰτίαν), ὅταν καὶ τὰ ἔξωθεν αἰτία τὰ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν
 κίνησιν τῷ λίθῳ συντελοῦντα παρῆ, ἐξ ἀνάγκης τὸν λίθον ὡς πέφυκεν ²⁰
 φέρεσθαι, (πάντως δ' αὐτῷ καὶ ἐξ ἀνάγκης παρεῖναι ταῦτα τὰ αἰτία,
 δι' ἃ κινεῖται τότε), οὐ μόνον μὴ δυνάμενον μὴ κινεῖσθαι τούτων
 παρόντων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης κινεῖσθαι τότε καὶ γίνεσθαι τὴν τοι-
 αύτην κίνησιν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης διὰ τοῦ λίθου· ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων λόγος. ὡς δὲ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἔχει, οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ ²⁵
 τῶν ζῴων ἔχειν φασίν. εἶναι γὰρ τινα καὶ τοῖς ζῴοις κίνησιν κατὰ
 φύσιν, ταύτην δ' εἶναι τὴν καθ' ὁρμὴν· πᾶν γὰρ ζῶον ὡς ζῶον
 κινούμενον κινεῖσθαι (τὴν) καθ' ὁρμὴν κίνησιν, ὑπὸ τῆς
 εἰμαρμένης διὰ ζῆου γινομένην. οὕτως δὲ τούτων ἐχόντων καὶ
 γινομένων ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης κινήσεών τε καὶ ἐνεργειῶν ἐν τῷ κόσμῳ ³⁰
 τῶν μὲν διὰ γῆς, ἂν οὕτω τύχη, τῶν δὲ δι' ἀέρος, τῶν δὲ διὰ πυρὸς,
 τῶν δὲ δι' ἄλλου τινός, γινομένων δὲ τινῶν καὶ διὰ ζῴων (τοιαῦται
 δὲ αἱ καθ' ὁρμὴν κινήσεις), τὰς διὰ τῶν ζῴων ὑπὸ τῆς εἰμαρ-
 μένης γινομένας ἐπὶ τοῖς ζῴοις εἶναι λέγουσιν, ὁμοίως μὲν
 ὡς πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τοῖς ἄλλοις γινομένας ἅπασιν, τῷ δεῖν καὶ τὰ ³⁵
 ἐξ ἀνάγκης τὰ ἔξωθεν αἰτία παρεῖναι τότε, ὥστε αὐτὰ τὴν ἐξ ἑαυτῶν
 τε καὶ καθ' ὁρμὴν κίνησιν ἐξ ἀνάγκης οὕτω πως ἐνεργεῖν, ὅτι δὲ
 αὐταὶ μὲν δι' ὁρμῆς τε καὶ συγκαταθέσεως, ἐκείνων δὲ αἱ μὲν

4 καθ' ὁρμὴν scripsi, καὶ libri. 14 μὴ ante πεφυκὸς V, om. ES. || ἂ ad-
 didi, ὡς Or. 17 γὰρ addidi. 19 αἰτίαν add. B². 28 τὴν add. B².
 31 μὲν scripsi, δὲ libri. 35 τὰ scripsi, τοῖς libri.

διὰ βαρύτητα γίνονται, αἱ δὲ διὰ θερμότητα, αἱ δὲ κατ' ἄλλην τινα
 ** ταύτην μὲν ἐπὶ τοῖς ζώοις λέγοντες, οὐκέτι δὲ ἐκείνων ἐκά-
 στην τὴν μὲν ἐπὶ τῷ λίθῳ, τὴν δὲ ἐπὶ τῷ πυρί. καὶ τοιαύτη μὲν
 αὐτῶν ἢ περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν δόξα, ὡς δι' ὀλίγων εἰπεῖν.

5 980 Alexander Aphrod. de fato cp. 14 p. 183, 5 Bruns. ἐπεὶ γὰρ
 οὐκ ἄλλως <ἄν> γένοιτο τὰ διὰ τοῦ ζῶου γινόμενα ἢ ὁρμήσαντος τοῦ ζῶου,
 ἀλλὰ διὰ τὸ συγκατατίθεσθαι μὲν τὸ ζῶον καὶ ὁρμήσαι γίνεται, μὴ συγκα-
 ταθεμένου δὲ οὐ γίνεται, ταῦτα ἐπὶ τῷ ζῶῳ φασὶν εἶναι, ἐξ ἀνάγκης μὲν
 ἐσόμενα ὑπ' αὐτοῦ (οὐ γὰρ οἶόν τε ἄλλως), τῷ δὲ μὴ δύνασθαι δι' ἄλλον
 10 τινὸς ἢ διὰ τοῦτον γενέσθαι μὴδ' ἄλλως ἢ οὕτως διὰ τοῦτου, τὸ εἶναι αὐτὰ
 ἐπὶ τῷ ζῶῳ οἰηθέντες.

981 Alexander Aphrod. de fato cp. 14 p. 183, 21 Bruns. ἐπὶ τούτῳ
 δὲ ἐκείνο ἄν τις αὐτῶν θαυμάσειεν, τί παθόντες ἐν τῇ ὁρμῇ τε καὶ συγκα-
 ταθεσὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν φασὶν εἶναι, δι' ὃ καὶ ὁμοίως ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις τη-
 15 ροῦσιν αὐτό. οὐ γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐν τῷ φαντασίᾳ προσηκουμένης
 εἰς αὐτὸν τε ἐξ ἑαυτῶν τῇ φαντασίᾳ καὶ ὁρμήσαι ἐπὶ τὸ φανέν.

p. 184, 11. εἰ δὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ ἐν τῇ λογικῇ συγκαταθέσει, ἥτις
 διὰ τοῦ βουλευέσθαι γίνεται (ut putat Alex.), οἱ δὲ (scil. Chrys.) ἐν τῇ
 συγκαταθέσει τε καὶ ὁρμῇ φασὶν εἶναι, ὅτι καὶ ἀλόγως γίνεται, δηλοῖ δι' ὧν
 20 λέγουσι ἄσθενότερον περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν διαλαμβάνοντες etc.

p. 184, 20. εἰκότασι δέ, παραλελοιπότες τὸν λόγον ἐν τῇ ὁρμῇ τὸ ἐφ'
 ἡμῖν τίθεσθαι, ὅτι μηκέτ' ἐν τῷ βουλευέσθαι λέγουσιν αὐτοῖς τὸ ἐφ' ἡμῖν
 εἶναι προχωρεῖ τὸ σόφισμα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ὁρμῆς ἔχουσι λέγειν τὸ ἐπὶ
 25 τοῖς ζώοις εἶναι τὰ γινόμενα καθ' ὁρμήν, ὅτι μὴ οἶά τε χωρὶς ὁρμῆς τὰ δι'
 αὐτῶν γινόμενα ποιεῖν, εἰ δ' ἐν τῷ βουλευέσθαι τὸ ἐφ' ἡμῖν etc.

982 Alexander Aphrod. de fato cp. 15 p. 185, 7 Bruns. τὸ δ' ἐπο-
 χουμένους τῷ „εἰ δὴ τῶν αὐτῶν περιεστῶτων ὅτε μὲν οὕτως ὅτε δὲ ἄλλως
 ἐνεργήσει τις, ἀναίτιον κίνησιν εἰσάγεσθαι“ διὰ τοῦτο λέγειν μὴ δύνασθαι
 30 οὐδ' πράξει τις πράξει τὸ ἀντικείμενον, μήποτε καὶ αὐτὸ τῶν — παρο-
 ρωμένων.

983 Alexander Aphrod. de fato cp. 15 p. 186, 3 Bruns. τὸ δὲ λέ-
 γειν καὶ τοὺς βουλευσαμένους τῷ φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ τῇ φαντασίᾳ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ζώοις ἔπεσθαι, οὐκ ἀληθές.

984 Alexander Aphrod. de fato cp. 26 p. 196, 13 Bruns. ἂ δὲ
 35 ἀποροῦσιν πρὸς τὸ εἶναι τοιοῦτον τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὁποῖον ἢ κοινὴ πρόλη-
 ψις τῶν ἀνθρώπων πεπίστευκεν, ἀπορεῖν μὲν οὐκ ἄλογον, τὸ δὲ τοῖς
 ἀπορουμένοις ἐποχουμένους ὡς ὁμολογουμένοις — συναγωνίζεσθαι τοῖς
 ἀπορουμένοις καθ' αὐτῶν, πῶς οὐ παντάπασιν ἄλογον;

21. οὐ χεῖρον δὲ ἴσως καὶ ἡμᾶς τῶν ἀπορουμένων ὑπ' αὐτῶν,
 40 οἷς μάλιστα θαρρόουσιν, ταῦτα προχειρισμένους ἐξετάσαι. — ἔστι
 δὴ τι τῶν ἀπορουμένων ὑπ' αὐτῶν καὶ τοιοῦτον·

„Εἰ, φασίν, ταῦτά ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, ὧν καὶ τὰ ἀντικείμενα

2 lacunam indicavit Bruns. 6 ἄν addidi. || ἢ Bruns dubitanter, μὴ
 libri. 26 ἐποχουμένους Bruns, ἐποχουμένων libri. || εἰ δὴ Schwartz, εἶδει V.
 33 τῇ φαντασίᾳ Schwartz, τὴν φαντασίαν libri.

δυνάμεθα, καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οἷ τε ἔπαινοι καὶ οἱ ψόγοι προτροπαί τε καὶ ἀποτροπαί κολάσεις τε καὶ τιμαί, οὐκ ἔσται τὸ φρονίμοις εἶναι καὶ τὸ ἀρετὰς ἔχειν ἐπὶ τοῖς ἔχουσιν, ὅτι μηκέτ' εἶναι τῶν ἀντικειμένων κακιῶν ταῖς ἀρεταῖς δεκτικοί, ὁμοίως δὲ οὐδὲ αἱ κακίαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τού-
5 τοις τὸ μηκέτ' εἶναι κακοῖς· ἀλλὰ μὴν ἄτοπον τὸ μὴ λέγειν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἐφ' ἡμῖν μηδὲ τοὺς ἐπαίνους καὶ τοὺς ψόγους ἐπὶ τούτων γίνεσθαι· οὐκ ἄρα τὸ ἐφ' ἡμῖν τοιούτον.

985 Alexander Aphrod. de fato ep. 32 p. 204, 12 Bruns. ἐπὶ δὲ τοῖς θεοῖς οὐκέτ' ἂν <εἶη> τὸ εἶναι τοιούτοις (scil. φρονίμοις), ὅπερ ἦν 10 καὶ αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀπορουμένοις, ὅτι πάρεστιν αὐτῶν ἐν τῇ φύσει <τὸ> τοιούτον· οὐδὲν δὲ τῶν οὕτως ὑπαρχόντων ἐπ' αὐτῶ.

986 Plotinus Ennead. III lib. I 7 (Vol. I p. 168 Mü.). λοιπὸν δὲ ἰδεῖν τὴν ἐπιπλέκουσαν καὶ οἶον συνείρουσαν ἀλλήλοις πάντα καὶ τὸ πως ἐφ' ἐκάστου ἐπιφέρουσαν, ἀρχὴν τιθεμένην μίαν, ἀφ' ἧς πάντα κατὰ λόγους 15 σπερματικούς περαίνεται. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὕτη ἡ δόξα ἐγγύς ἐκείνης τῆς πᾶσαν καὶ σχέσιν καὶ κίνησιν ἡμετέραν τε καὶ πᾶσαν ἐκ τῆς τῶν ὅλων ψυχῆς ἦκειν λεγούσης, εἰ καὶ βούλεται τι ἡμῖν καὶ ἐκάστοις χαρίζεσθαι εἰς τὸ παρ' ἡμῶν ποιεῖν τι. ἔχει μὲν οὖν τὴν πάντως πάντων ἀνάγκην· καὶ πάν-
20 των εἰλημμένων τῶν αἰτίων οὐκ ἔστιν ἕναστον μὴ οὐ γίνεσθαι· οὐδὲν γὰρ ἔτι τὸ κολῦσον ἢ ἄλλως γενέσθαι ποιῆσον, εἰ πάντα εἰληπται ἐν τῇ εἰμα-
μένη. τοιαῦτα δὲ ὄντα, ὡς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ὠρμημένα, ἡμῖν οὐδὲν καταλείψει ἢ φέρεσθαι, ὅπη ἂν ἐκεῖνα ὠθῆ· αἶ τε γὰρ φαντασίαι τοῖς προηγησαμένοις, αἶ τε ὀρμαὶ κατὰ ταύτας ἔσονται· ὄνομά τε μόνον τὸ ἐφ' ἡμῖν ἔσται. οὐ
γὰρ ὅτι [μόνον] ὀρμῶμεν ἡμεῖς, ταύτη τι πλέον ἔσται, τῆς ὀρμῆς κατ' ἐκεῖνα 25 γεννωμένης etc.

987 Cicero de fato 36. Interesse autem aiunt, utrum eius modi quid sit, sine quo effici aliquid non possit, an eius modi, cum quo effici aliquid necesse sit. Nulla igitur earum est causa, quoniam nulla eam rem sua vi efficit, cuius causa dicitur; nec id, sine quo quippiam non
30 fit, causa est, sed id, quod cum accessit, id, cuius est causa, efficit necessario.

988 Origenes de principiis lib. III p. 108 ed. Delarue. Τῶν κινου-
μένων τὰ μὲν τινα ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τὴν τῆς κινήσεως αἰτίαν, ἕτερα δὲ ἔξωθεν μόνον κινεῖται. ἔξωθεν οὖν μόνον κινεῖται τὰ φορητά, οἷον ξύλα καὶ λίθοι 35 καὶ πᾶσα ἡ ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχομένη ὕλη. ὑπεξηρήσθω δὲ νῦν τοῦ λόγου τὸ κίνησιν λέγειν τὴν φύσιν τῶν σωμάτων, ἐπεὶ μὴ χρεῖα τούτου πρὸς τὸ προκειμένον. ἐν ἑαυτοῖς δὲ ἔχει τὴν αἰτίαν τοῦ κινεῖσθαι ζῶα καὶ φυτὰ καὶ ἀπαξαπλῶς ὅσα ὑπὸ φύσεως καὶ ψυχῆς συνέχεται, ἔξ ὧν φασιν εἶναι καὶ τὰ μέταλλα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ πῦρ αὐτοκίνητόν ἐστι, τάχα δὲ καὶ 40 αἶ πηγαί. τῶν δὲ ἐν ἑαυτοῖς τοῦ κινεῖσθαι τὴν αἰτίαν ἐχόντων τὰ μὲν φασιν ἔξ ἑαυτῶν κινεῖσθαι τὰ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν, ἔξ ἑαυτῶν μὲν τὰ ἄψυχα, ἀφ'

4 μηκέτ' εἶσιν B², μηδὲ τισὶν V. 10 τοῖς θεοῖς scripsi, τῶν θεῶν libri. ||
εἶη addidi. 11 πάρεστιν scripsi, γὰρ ἔστιν libri. 12 τὸ add. Bruns.
15 fortasse ἐκάστοφ. 18 καὶ alterum del. Müller. 19 μὲν οὖν libri, μέντοι
Vitringa. 23 fort. φαντασία <ἔπονται>. 25 μόνον seclusi. 30 in cuius
ABV. — Cf. n. 346a.

5 *ἐαυτῶν δὲ τὰ ἔμψυχα ἀφ' ἐαυτῶν γὰρ κινεῖται τὰ ἔμψυχα φαντασίας ἐγγι-
 νομένης ὁρμὴν προκαλουμένης· καὶ πάλιν ἐν τισὶ τῶν ζῴων φαντασίαι γίνον-
 ται ὁρμὴν προκαλούμεναι, φύσεως φανταστικῆς τεταγμένως κινούσης τὴν
 ὁρμὴν, ὡς ἐν τῷ ἀράχῃ φαντασία τοῦ ὑφαίνειν γίνεται, καὶ ὁρμὴ ἀκολουθεῖ
 10 ἐπὶ τὸ ὑφαίνειν, — τῆς φανταστικῆς αὐτοῦ φύσεως τεταγμένως ἐπὶ τοῦτο
 αὐτὸν προκαλουμένης καὶ οὐδενὸς ἄλλου μετὰ τὴν φανταστικὴν αὐτοῦ φύσιν
 πεπιστευμένου τοῦ ζῴου — καὶ ἐν τῇ μελίσῃ ἐπὶ τὸ κηροπλαστεῖν. Τὸ
 μέντοι λογικὸν ζῴον καὶ λόγον ἔχει πρὸς τῇ φανταστικῇ φύσει τὸν κρῖνοντα
 τὰς φαντασίας, καὶ τινὰς μὲν ἀποδοκιμάζοντα, τινὰς δὲ παραδεχόμενον, ἵνα
 15 ἄγεται τὸ ζῴον κατ' αὐτάς. ὅθεν ἐπεὶ ἐν τῇ φύσει τοῦ λόγου εἰδὶν ἀφορ-
 μαὶ τοῦ θεωρῆσαι τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, αἷς ἐπόμενοι θεωρήσαντες τὸ
 καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, αἰρούμεθα μὲν τὸ καλόν, ἐκκλίνομεν δὲ τὸ αἰσχρόν·
 ἐπαινετοὶ μὲν ἔσμεν ἐπιδόντες ἑαυτοῦς τῇ πράξει τοῦ καλοῦ, ψεκτοὶ δὲ κατὰ
 τὸ ἐναντίον. οὐκ ἀγνωστὸν μέντοι γε ὅτι τὸ πλέον τῆς εἰς πάντα τεταγμέ-
 20 νης φύσεως ποσὸς ἐστὶν ἐν τοῖς ζῴοις, ἐπὶ πλέον δὲ ἢ ἐπὶ τὸ ἕλαττον, ὥστε
 ἐγγύς που εἶναι, ἴν' οὕτως εἴπω, τοῦ λογικοῦ τὸ ἐν τοῖς ἰγγενταῖς κυσὶν
 ἔργον καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἵπποις. τὸ μὲν οὖν ὑποπεσεῖν τόδε τι τῶν
 ἔξωθεν φαντασίαν ἡμῖν κινῶν τοιάνδε ἢ τοιάνδε, ὁμολογουμένως οὐκ ἔστι
 τῶν ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ κρῖναι οὕτως γρησασθαι τῷ γενομένῳ ἢ ἑτέρως οὐκ
 25 ἄλλου τινὸς ἔργον ἢ τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου ἐστίν, ἥτοι παρὰ τὰς ἀφορμὰς ἐνεργ-
 οῦντος [ἡμᾶς πρὸς] τὰς ἐπὶ τὸ καλὸν προ[σ]καλουμένας καὶ τὸ καθήκον
 [ὁρμᾶς] ἢ ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἐκτρέποντος. Εἰ δέ τις αὐτὸ τὸ ἔξωθεν λέγει
 εἶναι τοιόνδε, ὥστε ἀδυνάτως ἔχειν ἀντιβλέψαι αὐτῷ τοιῷδε γενομένῳ, οὗτος
 ἐπιστησάτω τοῖς ἰδίους πάθεσι καὶ κινήμασιν, εἰ μὴ εὐδόκησις γίνεται καὶ
 30 συγκατάθεσις καὶ ὁσιότης τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τόδε τι διὰ τὰςδε τὰς πιθανότη-
 τας. οὐ γάρ, φέρ' εἰπεῖν, ἢ γυνὴ τῷ κρῖναντι ἐγκρατεύεσθαι καὶ ἀνέχειν
 ἑαυτὸν ἀπὸ μίξεων ἐπιφανείσα καὶ προκαλεσασμένη ἐπὶ τὸ ποιῆσαι τι παρὰ
 πρόθεσιν αὐτοτελῆς αἰτία γίνεται τοῦ τὴν πρόθεσιν ἀτετηῆσαι. πάντως γὰρ
 εὐδοκήσας τῷ γαργαλισμῷ καὶ τῷ λείῳ τῆς ἡδονῆς, ἀντιβλέψαι αὐτῷ μὴ βε-
 35 βουλημένος μηδὲ τὸ κεκριμένον κινῶσαι, πράττει τὸ ἀκόλαστον. ὁ δὲ τις
 ἔμπαλιν, τῶν αὐτῶν συμβεβηκότων αὐτῷ πλείονα μαθήματα ἀνειληφότι καὶ
 ἡσκηκότι, οἱ μὲν γαργαλισμοὶ καὶ οἱ ἐρεθισμοὶ συμβαλόνουσιν· ὁ λόγος δὲ
 ἅτε ἐπὶ πλείον ἰσχυροποιηθεὶς καὶ τραφεὶς τῇ μελέτῃ καὶ βεβαιωθεὶς τοῖς
 δόγμασι πρὸς τὸ καλὸν ἢ ἐγγύς γε τοῦ βεβαιωθῆναι γεγεννημένος, ἀνακροῦει
 40 τοὺς ἐρεθισμοὺς καὶ ὑπεκλύει τὴν ἐπιθυμίαν.*

989 Origenes de oratione 6 Vol. II p. 311, 16 Kō. (p. 206 ed. De-
 larue). Τῶν κινουμένων τὰ μὲν τινα τὸ κινῶν ἔξωθεν ἔχει, ὥσπερ τὰ ἔμψυχα
 καὶ ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχόμενα· καὶ τὰ ὑπὸ φύσεως καὶ ψυχῆς κινούμενα
 οὐχ ἢ τοιαῦτα ἔσθ' ὅτε κινούμενα, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχο-
 40 μένοις. Λίθοι γὰρ καὶ ξύλα τὰ ἐκκοπέντα τοῦ μετάλλου ἢ τὸ φρεῖν ἀπολω-
 λεκότα, ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχόμενα, τὸ κινῶν ἔξωθεν ἔχει. ἀλλὰ καὶ τὰ
 τῶν ζῴων σώματα καὶ τὰ φορητὰ τῶν πεφρυτευμένων ὑπό τινος μετατιθέμενα,
 οὐχ ἢ ζῶα καὶ φυτὰ μετατίθεται, ἀλλ' ὁμοίως λίθοις καὶ ξύλοις τοῖς τὸ
 φρεῖν ἀπολωλεκόσι· κἂν φθίνῃ δὲ καθ' αὐτά, τῷ θρυστά εἶναι πάντα τὰ
 45 σώματα φθίνοντα παρακολουθητικῇ ἔχει τὴν ἐν τῷ φθίνειν κίνησιν. —

20 παρὰ] malim κατὰ. 21. 22 seclusi. 38 immo διοικουμένα.

40 λίθοι Angl. Kō., λίθος T et vulg. 44 κἂν φθίνῃ δὲ καθ' αὐτά scripsi,
 κἂν κινήτε καὶ αὐτά T.

δεύτερα δὲ παρὰ ταῦτά ἐστι κινούμενα τὰ ὑπὸ τῆς ἐνυπαρχούσης φύσεως ἢ ψυχῆς κινούμενα, ἃ καὶ ἐξ αὐτῶν κινεῖσθαι λέγεται παρὰ τοῖς κυριώτερον γρωμένοις τοῖς ὀνόμασι. τρίτη δὲ ἐστὶ κίνησις ἢ ἐν τοῖς ζῴοις, ἣτις ὀνομάζεται ἢ ἀπ' αὐτοῦ κίνησις. οἶμαι δὲ ὅτι ἢ τῶν λογικῶν κίνησις δι' αὐτῶν ἐστὶ κίνησις. ἐὰν δὲ περιέλωμεν ἀπὸ τοῦ ζῴου τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν, οὐδὲ ζῴον ἔτι ὄν ὑπονοηθῆναι δύναται, ἀλλὰ ἔσται ὅμοιον ἢτοι φυτόν ὑπὸ φύσεως μόνης κινούμενον, ἢ λῆθρ ὑπὸ τινος ἔξωθεν φερομένου. ἐὰν δὲ παρακολουθῆ τι τῇ ἰδίᾳ κινήσει, ἐπεὶ τοῦτο δι' αὐτοῦ κινεῖσθαι ὀνομάσαμεν, ἀνάγκη τοῦτο εἶναι λογικόν. —

Οἱ δὲ τὸν θέλοντες μηδὲν εἶναι ἐφ' ἡμῖν, ἀναγκαίως ἡλιθιώτατόν τι παραδέξονται, πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἐσμὲν ζῴα, δεύτερον δὲ ὅτι οὐδὲ λογικά, ἀλλ' οἶον ὑπὸ ἔξωθεν κινουόντος, αὐτοὶ οὐδαμῶς κινούμενοι, ποιεῖν ὑπ' ἐκείνου λεγοίμεθα' (ἄν) ἃ ποιεῖν νομιζόμεθα' ἄλλως τε καὶ τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐπιστήσας τις ὁράτω, εἰ μὴ ἀναιδῶς ἐρεῖ, μὴ αὐτὸς θέλειν καὶ μὴ αὐτὸς ἐσθλῆναι καὶ μὴ αὐτὸς περιπατεῖν, μηδὲ αὐτὸς συγκατατίθεσθαι καὶ παραδέ- 15 χεσθαι ὅποια δῆποτε τῶν δογμάτων, μηδὲ αὐτὸς ἀνανεύειν πρὸς ἕτερα ὡς ψευδῆ. — Ὡσπερ οὖν πρὸς τινὰ δόγματα ἀμήχανον διατεθῆναι ἄνθρωπον, κἂν μυριάκις αὐτὰ κατασκευάζῃ εὐρεσιλογῶν καὶ πιθανοῖς λόγοις χρώμενος οὕτως ἀδύνατον διατεθεῖσθαι τινὰ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὡς μηδαμῶς τοῦ ἐφ' ἡμῖν σφζόμενον. τίς γὰρ διάκειται περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι καταληπτόν ἢ 20 οὕτως βιοῦ ὡς ἐπέχων περὶ παντὸς οὐτινοσοῦν; τίς δὲ οὐκ ἐπιπλήττει, φαντασίαν ἀμαρτήσαντος οἰκέτου λαβῶν, τῷ θεράποντι; καὶ τίς ἐστὶν ὃς μὴ αἰτιᾶται νῦν τὸ πρὸς γονεῖς καθῆκον μὴ ἀποδιδόντα; ἢ μὴ μέμφεται καὶ ψέγει ὡς αἰσχρὸν πεποικηκυῖαν τὴν μεμοιχενμένην; βιάζεται γὰρ ἢ ἀλήθεια καὶ ἀναγκάζει, κἂν μυριάκις τις εὐρεσιλογῆ, ὁρμᾶν καὶ ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν, ὡς 25 τηρουμένου τοῦ ἐφ' ἡμῖν καὶ τούτου ἐπαινετοῦ ἢ ψεκτοῦ γινομένου παρ' ἡμᾶς. —

Εἰ δὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν σφζεται, μυριάς ὕσας ἀπονεύσεις ἔχον πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν, καὶ πάλιν πρὸς τὸ καθῆκον ἢ πρὸς τὸ παρὰ τὸ καθῆκον, ἀναγκαίως τοῦτο μετὰ τῶν λοιπῶν, πρὶν γένηται, τῷ θεῷ ἔγνωσται ἀπὸ κτίσεως καὶ καταβολῆς κόσμου, ὅποιον ἔσται· καὶ ἐν πᾶσιν οἷς προδιατάσσεται ὁ 30 θεός, ἀκολουθῶν οἷς ἐώρακε περὶ ἐκάστου ἔργου τῶν ἐφ' ἡμῖν, προδιατάσσεται κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ κινήματι τῶν ἐφ' ἡμῖν τὸ καὶ ἀπὸ τῆς προνοίας αὐτοῦ ἀπαντησόμενον, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὸν εἰρμόν τῶν ἐσομένων συμβησόμενον, οὐχὶ τῆς προγνώσεως τοῦ θεοῦ αἰτίας γινομένης τοῖς ἐσομένοις πᾶσι 35 κατ' ὑπόθεσιν μὴ γινώσκου ὁ θεός τὰ ἐσόμενα, οὐ παρὰ τοῦτο ἀπολοῦμεν τὸ τάδε τινὰ ἐνεργῆσειν καὶ τάδε θελήσειν· πλεον δὲ ἀπὸ τῆς προγνώσεως γίνεται τὸ κατὰξιν λαμβάνειν εἰς τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν, χρεῖάδῃ τῇ τοῦ κόσμου καταστάσει, τὸ ἐκάστου ἐφ' ἡμῖν.

Vol. II p. 314, 4 Kō. (p. 208 Del.). ἐὰν δὲ τις ταράττηται διὰ τὸ μὴ 40 οὐ ψεύσασθαι τὸν θεὸν τὰ μέλλοντα προεγνωκότα, ὡς τῶν πραγμάτων κατηγορηματικῶν, λεκτέον πρὸς τὸν τοιοῦτον, ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἔγνωσται τῷ θεῷ ἀραρότως, τὸ μὴ ἀραρότως τόνδε τινὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ βεβαίως βούλεσθαι τὰ κρείττονα ἢ οὕτω θελήσειν τὰ χείρονα, ὥστε ἀνεπίδεκτον αὐτὸν ἔσεσθαι 45 μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὰ συμφέροντα.

1 δεύτερον T, corr. Del. 4 ἀπ' αὐτοῦ T, corr. Angl. 8 τι Bent., τις T. 11 λογικά—ζῴα Bent. 13 ἄν addidi. 17 διατεθῆμαι T. 31 ὡς T, corr. Bentl. 36 ἀπειλοῦμεν T, corr. Bentl. 41 οὐ vulg., ὄν T.

990 Origenes de principiis lib. III p. 110 ed. Delarue. Τὸ δὲ τούτων οὕτως ἡμῖν γινομένων (τὰ) ἕξωθεν αἰτιᾶσθαι καὶ ἑαυτοὺς ἀπολύειν ἐγκλήματος, ὁμοίους ἑαυτοὺς ἀποφαινομένους ξύλοις καὶ λίθοις ἐλκυσθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἕξωθεν αὐτὰ κινήσαντων, οὐκ ἀληθές οὐδὲ εὐγνωμον, βουλομένου
 5 τε λόγος ἐστὶν ὁ τοιοῦτος τὴν ἔννοιαν τοῦ αὐτεξουσίου παραχαράττειν. εἰ γὰρ πυθοίμεθα αὐτοῦ τί ἦν τὸ αὐτεξουσίον, λέγοι ἂν ὅτι „εἰ μὴδὲν τῶν ἕξωθεν ἀπήντα, ἕμοῦ τὸδε τι προθεμένου, τὸ ἐπὶ τὸ ἐναντίον προκαλούμενον.“ — πάλιν τε αὖ φιλήν τὴν κατασκευὴν αἰτιᾶσθαι, παρὰ τὸ ἐναργές ἐστὶ, λόγου παιδευτικοῦ τοὺς ἀκρατεστέρους καὶ τοὺς ἀγριωτάτους παραλαμ-
 10 βάνοντος, εἰ τῇ προτροπῇ παρακολουθήσαιεν, καὶ μεταβάλλοντος, ὥστε παρὰ πολὺ γεγονέναι τὴν τροπὴν καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολήν, πολλάκις τῶν ἀκολαστοτάτων βελτιόνων γενομένων παρὰ τοὺς τῇ φύσει πρότερον οὐ δοκοῦντας εἶναι τοιοῦτους, καὶ τῶν ἀγριωτάτων εἰς τοσοῦτον ἡμερότητας μετα-
 15 συγκρίσει τοῦδε τινος μεταβεβληκός ἐπὶ τὸ ἡμερον. ὁρῶμέν τε ἑτέρους εὐσταθεστάτους καὶ σεμνοτάτους ἐκ διαστροφῆς ἐπὶ τὰς χεῖρους διατριβὰς ἐκκρονομένους τοῦ σεμνοῦ καὶ εὐσταθοῦς, ὥστε εἰς ἀκολασίαν αὐτοὺς μεταβαλεῖν, πολλάκις ἀρχομένης τῆς ἀκολασίας μεσοῦσης τῆς ἡλικίας, καὶ ἐπιπί-
 20 φύσει ἄστατον. οὐκοῦν ὁ λόγος δεικνύσιν ὅτι τὰ μὲν ἕξωθεν οὐκ ἐφ’ ἡμῖν ἐστὶ, τὸ δὲ οὕτως ἢ ἐναντίως χρῆσασθαι αὐτοῖς τὸν λόγον κριτὴν παραλαβόντα καὶ ἐξεταστὴν τοῦ πῶς δεῖ πρὸς τὰδε τινὰ τῶν ἕξωθεν ἀπαντῆσαι, ἔργον ἐστὶ ἡμέτερον.

991 Nemesius de nat. hom. c. 35 p. 258. οἱ δὲ λέγοντες ὅτι καὶ
 25 τὸ ἐφ’ ἡμῖν καὶ τὸ καθ’ εἰμαρμένην σφύζεται (ἐκάστω γὰρ τῶν γινομένων δεδόςθαι τι καθ’ εἰμαρμένην, ὡς τῷ ὕδατι τὸ ψύχειν καὶ ἐκάστω τῶν φρυτῶν τὸ τοιούδε καρπὸν φέρειν, καὶ τῷ λίθῳ τὸ κατωφερές καὶ τῷ πυρὶ τὸ ἀνωφερές, οὕτω καὶ τῷ ζῳῳ τὸ συγκατατίθεσθαι καὶ ὁρμᾶν ὅταν δὲ ταύτῃ τῇ ὁρμῇ μὴδὲν ἀντιπέσῃ τῶν ἕξωθεν καὶ καθ’
 30 εἰμαρμένην, τότε τὸ περιπατεῖν τέλειον ἐφ’ ἡμῖν εἶναι καὶ πάντως περιπατήσομεν) οἱ ταῦτα λέγοντες — εἰσὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν Χρύσιππος τε καὶ Φιλοπάτωρ καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ λαμπροί, οὐδὲν ἕτερον ἀποδεικνύουσιν ἢ πάντα καθ’ εἰμαρμένην γίνεσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὰς ὁρμὰς παρὰ τῆς εἰμαρμένης φασὶν ἡμῖν δεδόςθαι, καὶ ταύτας ποτὲ
 35 μὲν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ἐμποδίζεσθαι, ποτὲ δὲ μὴ, δῆλον ὡς πάντα καθ’ εἰμαρμένην γίνεται καὶ τὰ δοκοῦντα ἐφ’ ἡμῖν εἶναι. — εἰ γὰρ τῶν αὐτῶν αἰτίων περιεστηκότων, ὡς φασὶν αὐτοί, πᾶσα ἀνάγκη τὰ αὐτὰ γίνεσθαι καὶ οὐχ οἷόν τε ποτὲ μὲν οὕτως ποτὲ δ’ ἄλλως γενέσθαι, διὰ τὸ ἐξ αἰῶνος ἀποκεκληρωῆσθαι ταῦτα, ἀνάγκη καὶ τὴν
 40 ὁρμὴν τὴν τοῦ ζῳῳ πάντῃ τε καὶ πάντως τῶν αὐτῶν αἰτίων περιεστηκότων οὕτως γενέσθαι. et paullo infra: εἰ γὰρ τὴν ὁρμὴν ἐφ’ ἡμῖν τάττουσιν, ὅτι φύσει ταύτην ἔχομεν, τί κωλύει καὶ ἐπὶ τῷ πυρὶ λέγειν εἶναι τὸ καίειν, ἐπειδὴ φύσει καίει τὸ πῦρ; ὡς πον καὶ παρεμφαίνειν ἔοικεν ὁ Φιλοπάτωρ ἐν τῷ περὶ εἰμαρμένης.

992 Clemens Al. Stromat. II p. 458 Pott. τὰς δὲ συγκαταθέσεις οὐ μόνον οἱ ἀπὸ Πλάτωνος ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐφ' ἡμῖν εἶναι λέγουσιν· πᾶσα οὖν δόξα καὶ κρίσις καὶ ὑπόληψις καὶ μάθησις — — συγκαταθέσις ἐστίν.

993 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 47 p. 1056e. Ἄνευ δὲ τούτων, εἰ μὲν αἱ φαντασίαι μὴ γίνονται καθ' εἰμαρμένην, (πῶς αἰτία) 5 τῶν συγκαταθέσεων· εἰ δ' ὅτι ποιεῖ φαντασίας ἀγωγούς ἐπὶ τὴν συγκατάθεσιν, καθ' εἰμαρμένην αἱ συγκαταθέσεις γίνεσθαι λέγονται, πῶς οὐ μάχεται πρὸς ἐαυτὴν πολλάκις ἐν τοῖς μερίστοις διαφόρους ποιοῦσα φαντασίας καὶ περισπᾶσας ἐπὶ τὴν διάνοιαν; ὅτε τοὺς προστιθεμένους τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπέχοντας, ἀμαρτάνειν λέγουσιν· ἂν μὲν 10 ἀδήλοις εἰκῶσι προπίπτουτας, ἂν δὲ ψευδέσι, διαψευδομένους· ἂν δὲ κοινῶς ἀκαταλήπτοις, δοξάζοντας. Καίτοι δεῖ, τριῶν ὄντων, ἢ μὴ πᾶσαν εἶναι φαντασίαν εἰμαρμένης ἔργον, ἢ πᾶσαν παραδοχὴν φαντασίας καὶ συγκατάθεσιν ἀναμάρτητον, ἢ μηδὲ αὐτὴν τὴν εἰμαρμένην ἀνεπίληπτον· οὐκ οἶδα γάρ, ὅπως ἀνέγκλητός ἐστι 15 τοιαύτας ποιοῦσα φαντασίας, αἷς τὸ μὴ μάχεσθαι μὴδ' ἀντιβαίνειν, ἀλλ' ἔπεσθαι καὶ εἶκειν, ἔγκλητόν ἐστι.

994 Plutarchus de Stoic. repugn. 47 p. 1055f. Ἄλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τῶν φαντασιῶν λεγόμενα νεανικῶς πρὸς τὴν εἰμαρμένην ἐναντιοῦται. Τὴν γὰρ φαντασίαν βουλόμενος οὐκ οὔσαν αὐτοτελῆ τῆς 20 συγκαταθέσεως αἰτίαν ἀποδεικνύειν, εἰρηκεν ὅτι „βλάψουσιν οἱ σοφοὶ ψευδεῖς φαντασίας ἐμποιοῦντες, ἂν αἱ φαντασίαι ποιῶσιν αὐτοτελῶς τὰς συγκαταθέσεις· πολλάκις γὰρ οἱ σοφοὶ ψεύδει χρωῶνται πρὸς τοὺς φαύλους καὶ φαντασίαν παριστάσι πιθανήν, οὐ μὴν αἰτίαν τῆς συγκαταθέσεως· ἐπεὶ 25 καὶ τῆς ὑπολήψεως αἰτία τῆς ψευδοῦς ἐστὶ καὶ τῆς ἀπάτης.“

995 Augustinus de civ. dei V 10. Unde nec illa necessitas formidanda est, quam formidando Stoici laboraverunt causas rerum ita distinguere, ut quasdam subtraherent necessitati, quasdam subderent, atque in his, quas esse sub necessitate noluerunt, posuerunt etiam nostras voluntates, ne videlicet non essent liberae, si subderentur necessitati.

996 Origenes comment. in Genesin Tom. II p. 13 Delarue. ὅτι μέντοι γε πολλῶν τῶν ἐφ' ἡμῖν αἰτία πλεῖστα τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἡμεῖς ὁμολογήσομεν· ὧν μὴ γενομένων, λέγω δὲ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, οὐκ ἂν τάδε 35 τινὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐπράττετο· πράττεται δὲ τάδε τινὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἀκόλουθα τοῖσδε τοῖς προγενομένοις οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐνδεχομένου τοῦ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς προγενομένοις καὶ ἕτερα πρᾶξι παρ' ἃ πράττομεν. εἰ δέ τις ζητεῖ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀπολελυμένον εἶναι τοῦ παντός ὥστε μὴ διὰ τάδε τινὰ συμβεβηκότα ἡμῖν ἡμᾶς αἰρεῖσθαι τάδε, ἐπιλέλησται κόσμος μέρος ὧν καὶ ἐμπειροχόμενος 40 ἀνθρώπων κοινωνία καὶ τοῦ περιέχοντος.

5 lacunam notavit Xyl., πῶς εἶσιν αἰτίαι Amiot. et. Mezir. 11 προσπίπτουτας libri, corr. Salmasius. 12 δεῖ Wy., δὴ libri.

997 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 47 p. 1056b. Ὁ δὲ λέγων ὅτι Χρύσιππος οὐκ ἀντοτελή τούτων αἰτίαν (sc. τοῦ κατορθοῦν καὶ φρονεῖν) ἀλλὰ προκαταρκτικὴν μόνον ἐποιεῖτο τὴν εἰμαρμένην, ἐκεῖ πάλιν αὐτὸν ἀποδείξει μαχόμενον πρὸς αὐτόν, ὅπου τὸν μὲν Ὅμηρον ὅπερ φωνῶς ἐπαινεῖ περὶ τοῦ Διὸς λέγοντα (O 109)

Τῷ ἔχεθ' ὅτι κεν ὕμμι κακὸν πέμπησιν ἐκάστῳ
ἢ ἀγαθόν· καὶ τὸν Εὐριπίδην (Suppl. 734)

ὦ Ζεῦ, τί δῆτα τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς
φρονεῖν λέγοιμ' ἄν; σοῦ γὰρ ἐξηγημέθα,
10 δρωμέν τε τοιάδ', ἃ σὺ <γε> τυγχάνεις φρονῶν.

αὐτὸς δὲ πολλὰ τούτοις ὁμολογούμενα γράφει, τέλος δὲ φησι μηδὲν ἴσχεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι μηδὲ τοῦλάχιστον ἄλλως ἢ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον· ὃν τῇ εἰμαρμένῃ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔτι τοίνυν τὸ μὲν προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀσθενέστερόν ἐστι τοῦ ἀντοτελοῦς, καὶ οὐκ
15 ἐξικνεῖται κρατούμενον ὑπ' ἄλλων ἐξανισταμένων· τὴν δ' εἰμαρμένην αἰτίαν ἀνίκητον καὶ ἀκόλυτον καὶ ἄτρεπτον ἀποφαίνων, αὐτὸς Ἀτροπον καλεῖ καὶ Ἀδράστειαν καὶ Ἀνάγκην καὶ Περωμένην, ὡς πέρας ἄπασιν ἐπιτιθεῖσαν. (dein Plutarchus probare studet, si talis exstet fatalis necessitas, qualem fingit Chrysippus, liberum hominum arbi-
20 trium tolli, τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ ἐκούσιον ἀναιρεῖσθαι).

998 Diogenianus apud Eusebium praer. evang. VI p. 265 d. Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ Περὶ εἰμαρμένης βιβλίῳ τοιαύταις τινὲν ἀποδείξεσιν κέχρηται, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ λύειν πειράται τὰ ἀκολουθεῖν δοκοῦντα ἄτοπα τῷ λόγῳ τῷ πάντα κατηναγκάσθαι λέγοντι, ἅπερ καὶ
25 ἡμεῖς κατ' ἀρχὰς ἐτίθεμεν· οἷον τὸ ἀναιρεῖσθαι δι' αὐτοῦ τὴν ἐξ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν περὶ φόβους τε καὶ ἐπαίνους καὶ προτροπὰς καὶ πάνθ' ὅσα παρὰ τὴν ἡμετέραν αἰτίαν γινόμενα φαίνεται.

φησὶν οὖν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ „τὸ μὲν ἐξ ἡμῶν πολλὰ γίνεσθαι δῆλον εἶναι, οὐδὲν δὲ ἦττον συγκαθεμάρθαι καὶ ταῦτα τῇ τῶν
30 ὄλων διοικήσει.“ κέχρηταί τε παραδείγμασι τοιούτοις τίς.

„τὸ γὰρ μὴ ἀπολεῖσθαι, φησί, θοιμάτιον οὐχ ἄπλῶς καθείμαρτο, ἀλλὰ μετὰ τοῦ φυλάττεσθαι, καὶ τὸ ἐκ τῶν πολεμίων σωθῆσθαι τόνδε τινὰ μετὰ τοῦ φεύγειν αὐτὸν τοὺς πολεμίους· καὶ τὸ γενέσθαι παῖδας μετὰ τοῦ βούλεσθαι κοινωνεῖν
35 γυναικί. ὥσπερ γάρ, φησὶν, λέγοντός τινος Ἡγήσαρχον τὸν πύκτην ἐξελεύσεσθαι τοῦ ἀγῶνος πάντως ἄπληκτον, ἀτόπως ἄν τις ἡξίου καθιέντα τὰς χεῖρας τὸν Ἡγήσαρχον μάχεσθαι, ἐπεὶ ἄπληκτον αὐτὸν καθείμαρτο ἀπελθεῖν, τοῦ τὴν ἀπόφασιν ποιησαμένου διὰ τὴν περιττοτέραν τὰνθρώπου πρὸς τὸ μὴ
40 πλήττεσθαι φυλακὴν τοῦτο εἰπόντος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει. πολλὰ γὰρ μὴ δύνασθαι γενέσθαι χωρὶς τοῦ καὶ ἡμᾶς

βούλεσθαι καὶ ἐκτενεστάτην γε περὶ αὐτὰ προθυμίαν τε καὶ σπουδὴν εἰσφέρεισθαι, ἐπειδὴ μετὰ τούτου, φησίν, αὐτὰ γενέσθαι καθείμαρτο.“

p. 266d. „ἀλλὰ παρ' ἡμᾶς μὲν ἔσται, φησί, περιειλημμένου μέντοι τοῦ παρ' ἡμᾶς ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης.“

p. 267a. καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς διαστολῆς, ἣν ποιεῖται Χρύσιππος, δῆλον γίνεται τὸ ἀπολελύσθαι τῆς εἰμαρμένης τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. καθείμαρται γάρ, φησί, σωθῆναι θοιμάτιον, εἰ φυλάττοις αὐτό, καὶ παῖδας ἔσεσθαι, εἰ καὶ σὺ βουληθείης, ἄλλως δὲ μὴ ἂν ἔσεσθαί τι τούτων. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης προκατειλημμένων οὐκ ἂν ποτε ὑποτιμήσει τοιαύταις χρῆσαιμεθα etc.

999 Diogenianus apud Eusebium Praep. evang. VI p. 262c. [οὐ θεωρῶν ὅτι τὰ ἀλλαχοῦ πάλιν παρὰ τῷ ποιητῇ λεγόμενα τούτοις ἀντικρυς ἠναντίωται] οἷς καὶ αὐτὸς (sc. Chrysippus) ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ (sc. περὶ εἰμαρμένης) χρῆται, βουλόμενος συνιστᾶν „τὸ καὶ παρ' ἡμᾶς πολλὰ γίνεσθαι“ οἷον τὸ (Od. α 7)

αὐτοὶ γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο.
καὶ τὸ (ibid. 32—34)

ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώωνται.

ἐξ ἡμῶν γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόνον ἄλγε' ἔχουσι.

1000 Gellius N. A. VII 2. *Fatum, quod* εἰμαρμένην *Graeci vocant, ad hanc ferme sententiam Chrysippus, Stoicae princeps philosophiae, definit: „Fatum est“, inquit, „sempiterna quaedam et indeclinabilis series rerum et catena, volvens semetipsa sese et implicans per aeternos consequentiae ordines, ex quibus apta nexaque est“. Ipsa autem verba Chrysippi, quantum valui memoria, ascripsi, ut, sicui meum istud interpretamentum videbitur esse obscurius, ad ipsius verba animadvertat. In libro περὶ προνοίας quarto εἰμαρμένην esse dicit φυσικὴν τινὰ σύνταξιν τῶν ὄλων ἐξ αἰδίου τῶν ἐτέρων τοῖς ἐτέροις ἐπακολουθούντων καὶ μεταπολουμένων ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης ἐπιπλοκῆς.*

Aliarum autem opinionum disciplinarumque auctores huic definitioni ita obstrepunt: „Si Chrysippus“, inquit, „fato putat omnia moveri et regi nec declinari transcendique posse agmina fati et volumina, peccata quoque hominum et delicta non suscensenda neque inducenda sunt ipsis voluntatibusque eorum, sed necessitati cuidam et instantiae, quae oritur ex fato, omnium quae sit rerum domina et arbitra, per quam necesse sit fieri, quicquid futurum est; et propterea nocentium poenas legibus inique constitutas, si homines ad maleficia non sponte veniunt, sed fato trahuntur.“

Contra ea Chrysippus tenuiter multa et argute disserit; sed omnium fere, quae super ea re scripsit, huiusmodi sententia est: „Quamquam ita sit“, inquit, „ut ratione quadam necessaria et principali coacta atque conexa sint fato omnia, ingenia tamen ipsa mentium nostrarum
5 proinde sunt fato obnoxia, ut proprietates eorum est ipsa et qualitas. Nam si sunt per naturam primitus salubriter utiliterque facta, omnem illam vim quae de fato extrinsecus ingruit, inoffensius tractabiliusque transmittunt. Sin vero sunt aspera et inscita et rudia nullisque artium bonarum adminiculis fulta, etiamsi parvo sive nullo fatalis incommodi
10 conflictu urgeantur, sua tamen scaevitate et voluntario impetu in assidua delicta et in errores se ruunt. Idque ipsum ut ea ratione fiat, naturalis illa et necessaria rerum consequentia efficit, quae „fatum“ vocatur. Est enim genere ipso quasi fatale et consequens, ut mala ingenia peccatis et erroribus non vacent“.

Huius deinde fere rei exemplo non hercle nimis alieno neque inlepidio utitur. „Sicut“ inquit „lapidem cylindrum si per spatia terrae prona atque derupta iacias, causa quidem ei et initium praecipitantis fueris, mox tamen ille praeeceps volvitur, non quia tu id iam facis, sed quoniam ita sese modus eius et
20 formae volubilitas habet: sic ordo et ratio et necessitas fati genera ipsa et principia causarum movet, impetus vero consiliorum mentiumque nostrarum actionesque ipsas voluntas cuiusque propria et animorum ingenia moderantur.“ Infert deinde verba haec, his, quae dixi, congruentia:

25 Διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων εἶρηται·

Γνώσει δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχοντας,
ὡς τῶν βλαβῶν ἐκάστοις παρ' αὐτοῖς γινομένων καὶ καθ' ὄρμη-
μὴν αὐτῶν ἀμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων καὶ κατὰ τὴν
αὐτῶν διάνοιαν καὶ θέειν.

30 Propterea negat oportere ferri audirique homines aut nequam aut ignavos et nocentes et audaces, qui, cum in culpa et in maleficio re-
victi sunt, perfugiunt ad fati necessitatem, tamquam in aliquod fani asyllum et, quae pessime fecerunt, ea non suae temeritati, sed fato esse
attribuenda dicunt.

35 Primus autem hoc sapientissimus ille et antiquissimus poetarum dixit hisce versibus: (Od. α 32—34)

ὦ πόποι, οἶον δὴ νῦ θεοῦς βροτοὶ αἰτιόωνται.
Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
Σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

40 1001 Alexander Aphrod. de fato cp. 33 p. 205, 1 Bruns. τὸ δὲ

λέγειν πλανᾶσθαι τοὺς οὐχ ἠγνομένους ἐν τῷ σφῆζεσθαι τὴν καθ' ὁρμὴν τῶν ζώων ἐνέργειαν ἤδη σφῆζεσθαι καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τῷ μὴ πᾶν τὸ καθ' ὁρμὴν γινόμενον ἐπὶ τοῖς ὁρμῶσιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο ἐρωτᾶν, εἰ μὴ ἐνέργημα τι τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐστί, καὶ λαβόντας ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐρωτᾶν, εἰ μὴ τῶν ἐνεργημάτων τὰ μὲν εἶναι δοκεῖ καθ' ὁρμὴν, 5 τὰ δ' οὐ καθ' ὁρμὴν, ὃ λαβόντας πάλιν προστιθέναι τούτῳ τὸ μὴ τῶν ἐνεργημάτων μὲν, μὴ καθ' ὁρμὴν δὲ εἶναι τι ἐφ' ἡμῖν, οὗ καὶ αὐτοῦ συγχωρουμένου ἐπὶ τούτοις λαμβάνειν τὸ πᾶν τὸ καθ' ὁρμὴν γινόμενον ἐπὶ τοῖς οὕτως ἐνεργοῦσιν εἶναι, ἐπειδὴ ἐν μηδενὶ τῶν ἄλλως ἐνεργουμένων ἐστί, καὶ διὰ τοῦτο λέγειν σφῆζεσθαι κατ' αὐτοὺς καὶ 10 τὸ τοιοῦτον ἐφ' ἡμῖν, ὃ δυνατόν ὑφ' ἡμῶν γενέσθαι τε καὶ μὴ, ἐπειδὴ καὶ τὰ οὕτως γενόμενα ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν γινομένοις ἐστί, πῶς οὐ παντάπασιν ἀγνοούντων ταῦτα etc.

1002 Alexander Aphrod. de fato ep. 34 p. 205, 24 Bruns. λαβόντες γὰρ τὸ ἕκαστον τῶν συνεστώτων φύσει καθ' εἰμαρμένην εἶναι 15 τοιοῦτον, ὁποῖόν ἐστί, ὡς ταύτου ὄντος τοῦ τε φύσει καὶ τοῦ καθ' εἰμαρμένην, προστιθέασιν τὸ „Οὐκοῦν κατὰ τὴν εἰμαρμένην καὶ αἰσθήσεται τὰ ζῶα καὶ ὁρμήσει, καὶ τὰ μὲν τῶν ζώων ἐνεργήσει μόνον, τὰ δὲ πράξει τὰ λογικά, καὶ τὰ μὲν ἀμαρτήσεται 20 τὰ δὲ κατορθώσει· ταῦτα γὰρ τούτοις κατὰ φύσιν. μενόντων δὲ καὶ ἀμαρτημάτων καὶ κατορθωμάτων καὶ τῶν τοιούτων φύσεων καὶ ποιότητων μὴ ἀναιρουμένων, καὶ ἔπαινοι μένουσι καὶ ψόγοι καὶ κολάσεις καὶ τιμαί. ταῦτα γὰρ οὕτως ἔχει ἀκολουθίας τε καὶ τάξεως.“

1003 Alexander Aphrod. de fato ep. 35 p. 207, 4 Bruns. μηδὲ 25 ἐκεῖνον δὲ παραλίπωμεν τὸν λόγον, ᾧ θαρρόουσιν, ὡς δεικνύναι δυναμένου τῶν προκειμένων τι. λέγουσιν γάρ. „Οὐ γὰρ ἔστι μὲν τοιαύτη ἢ εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι δὲ πεπρωμένη· (οὐδὲ ἔστι μὲν πεπρωμένη), οὐκ ἔστι δὲ αἶσα· οὐδὲ ἔστι μὲν αἶσα, οὐκ ἔστι δὲ νέμεσις· οὐδὲ ἔστι μὲν νέμεσις, οὐκ ἔστι δὲ νόμος· οὐδ' ἔστι 30 μὲν νόμος, οὐκ ἔστι δὲ λόγος ὀρθὸς προστακτικὸς μὲν ὦν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὦν οὐ ποιητέον. ἀλλὰ ἀπαγορεύεται μὲν τὰ ἀμαρτανόμενα, προσταττεται δὲ τὰ κατορθώματα. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἢ εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι δὲ ἀμαρτήματα καὶ κατορθώματα. ἀλλ' εἰ ἔστιν ἀμαρτήματα καὶ 35 κατορθώματα, ἔστιν ἀρετὴ καὶ κακία, εἰ δὲ ταῦτα, ἔστι καλὸν

1 πλανᾶσθαι B², ἠγείσθαι V. 5 μὴ Bruns, μήτε V, μηδέν B². 7 οὐ καὶ αὐτοῦ B, οὐκ αὐτοῦ V. 11 ἐπειδὴ scripsi, εἶναι δὲ libri. 21 μενόντων a², μὲν ὄντων ceteri. 22 ἀναιρουμένων scripsi, ἀγνοουμένων libri, 23 ἔπαινοι μένουσι scripsi, ἐπαινουμένον V (quod corr. m¹ in ἔπαινοι). 28 οὐδὲ—πεπρωμένη B², om. V. 31 οὐκ a¹², οὐδ' V.

καὶ αἰσχρόν· ἀλλὰ τὸ μὲν καλὸν ἐπαινετόν, τὸ δὲ αἰσχρόν
 ψεκτόν. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἡ εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι δὲ
 ἐπαινετόν καὶ ψεκτόν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐπαινετὰ τιμῆς ἀξία, τὰ
 δὲ ψεκτὰ κολάσεως. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἡ εἰμαρμένη,
 5 οὐκ ἔστι δὲ τιμὴ καὶ κόλασις. ἀλλ' ἔστι μὲν τιμὴ γέρως ἀξί-
 ωσις, ἡ δὲ κόλασις ἐπανόρθωσις. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἡ
 εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι <δὲ> γέρως ἀξίωσις καὶ ἐπανόρθωσις· εἰ
 δὲ ταῦτα <μὴ> ἀνήρηται, μένει, καὶ πάντων γινομένων καθ'
 εἰμαρμένην, κατορθώματά τε καὶ ἀμαρτήματα καὶ τιμαὶ καὶ
 10 κολάσεις καὶ γέρως ἀξιώσεις καὶ ἔπαινοι καὶ ψόγοι.

p. 207, 29. τίς οὐκ ἂν αὐτῶν θαυμάσαι τὴν σύνθεσιν τοῦ λόγου
 ὡς ἀπέριτον καὶ ἐξ ὁμολογουμένων καὶ ἐναργῶν συνάγουσαν; <ἦ> τὸ
 μὴδὲν ὤνητο ἄρα τῆς περὶ τοὺς συλλογισμοὺς ἀσχολίας μακρᾶς; θέμενοι
 γὰρ τὸ τὴν εἰμαρμένην χρῆσθαι πᾶσιν τοῖς γερονόσι τε καὶ γινομένοις
 15 καθ' εἰμαρμένην, πρὸς τὴν ἀκώλυτον τῶν ὑπ' αὐτῆς γινομένων ἐνέργειαν,
 οὕτως ὡς γέροντες ἕκαστον αὐτῶν καὶ φύσεως ἔχει, λίθω μὲν ὡς λίθω,
 φυτῷ δὲ ὡς φυτῷ, ζῷω δὲ ὡς ζῷω, εἰ δὲ ὡς ζῷω καὶ <ὡς> ὄρμητικῷ, ἐν
 τῷ τιθέναι τὸ χρῆσθαι αὐτὴν τῷ ζῷω ὡς ζῷω τε καὶ ὄρμητικῷ καὶ γί-
 νεσθαι τὰ ὑπ' αὐτῆς διὰ τῶν ζῶων γινόμενα κατὰ τὴν τῶν ζῶων ὄρμην
 20 (ἐπομένων καὶ τούτων τοῖς ἐξ ἀνάγκης περιεστῶσιν αὐτὰ τότε αἰτίοις,
 ἅτινα ἂν <ἦ>) ἡγούμενοι διὰ τοῦ τὸ καθ' ὄρμην ἐνεργεῖν τὰ ζῶα τηρεῖν
 ἐν τῷ ἅπαντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τι τηρεῖν,
 τοὺς τε ἄλλους ἐρωτῶσιν λόγους καὶ δὴ καὶ τὸν προειρημένον, ἐμοὶ
 δοκεῖ, οὐχ ὡς ἀληθεῖ πιστεύοντες τοσοῦτον αὐτῷ ὅσον διὰ μῆκος τε
 25 καὶ πλήθος ὀνομάτων καὶ ἀσαφῆ σύνθεσιν παράξιν ἡγούμενοι τοὺς
 ἀκούοντας.

1004 Alexander Aphrod. de fato cp. 36 p. 210, 3 Bruns. οὐδὲν ἄρα
 μένει τῶν ὑπὸ τοῦ μετὰ τὸσαύτης τέχνης ἠρωτημένου λόγου κατεσκευασμένων,
 ἀκολουθήσει τε αὐτοῖς ἀρξαμένοις κάτωθεν <ἦ> ἀκολουθία, ἣν ἔπεσθαι λέ-
 30 γουσιν τοῖς ἀναγεῖν πειρωμένοις τὸ ἐφ' ἡμῖν <τι> εἶναι, ὡς αὐτοὶ τηροῦντες
 ὁμολογουμένως αὐτό, <τὸ> διὰ τοῦ πρώ(του) λαβόντας ἄλλο ἐπιφέρειν αὐ-
 τὰ τούτῳ δοκοῦντα ἔπεσθαι ἄτοπα καὶ <τοῦ> τοῖς διαβάλλειν <τὸ> ἡγούμενον.
 εἰ γὰρ μὴ εἰσι τιμαὶ μὴδὲ κολάσεις, οὐδὲ ἔπαινοι οὐδὲ ψόγοι· εἰ δὲ μὴ
 ταῦτα, οὐδὲ κατορθώματά τε καὶ ἀμαρτήματα· εἰ δὲ μὴ ταῦτα, οὐδὲ ἀρετὴ

8 μὴ addidi. || ἀνήρηται scripsi, ἀπήρηται a¹², ἀπέρηται V. || μένει καὶ
 scripsi, μὲν εἶναι libri. 12 ἦ addidi. 13 μὴδὲν ὤνητο scripsi, μὴ δεῖν ὄν
 ἦν τὸ libri. 17 ὡς add. Bruns. 19 ὑπ' αὐτῆς Gercke, ὑφ' αὐτῶν libri.
 20 τοῖς—περιστῶσιν Gercke, τῶν—περιστώτων libri. 21 ἦ addidi. 24 οὐχ
 ὡς scripsi, ὡς οὐκ libri. 28 τῶν—κατεσκευασμένων scripsi, τοῦ—κατεσκευασμέ-
 νου libri. 29 ἀρξαμένοις B², ἀρξαμένων V. || ἦ addidi. 30 τι addidi.
 31 τὸ addidi. || πρώτον λαβόντας ἄλλο scripsi, προλαβόντας ἄλλοις libri. 32 αὐ-
 τὰ τούτῳ δοκοῦντα ἔπεσθαι ἄτοπα scripsi, αὐτὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἔχεσθαι τὸ libri. ||
 καὶ τούτοις διαβάλλειν τὸ ἡγούμενον scripsi, καὶ τοῖς διαφεύγειν ἡγούμενοις libri.

καὶ κακία· εἰ δὲ μὴ ταῦτα, φασὶν ἔτι, μηδὲ θεοί. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ μὴ εἶναι μήτε τιμὰς μήτε κολάσεις, ἔπεται τῷ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, ὡς δέδεικται. <καὶ> τὸ τελευταῖον ἄρα, ὃ ἄτοπον καὶ ἀδύνατον. ἀναρτεῖον (ἄρα) τὸ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, ὃ τοῦθ' εἶπετο.

1005 Alexander Aphrod. de fato ep. 37 p. 210, 14 Bruns. ἴδωμεν δὲ καὶ <τόν> ἐπὶ τούτῳ λόγον ἠρωτημένον, εἰ μὴ τὰς ὁμοίας ἀνάγκας ἔχει. λέγει δὲ οὕτως·

„Οὐ πάντα μὲν ἔστι καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ ἀκώλυτος καὶ ἀπαρεμπόδιτος ἢ τοῦ κόσμου διοίκησις· οὐδὲ ἔστι μὲν τοῦτο, οὐκ ἔστι δὲ κόσμος· οὐδὲ ἔστι μὲν κόσμος, οὐκ εἰσὶν δὲ θεοί. εἰ δὲ εἰσι θεοί, εἰσὶν ἀγαθοὶ οἱ θεοί. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔστιν ἀρετή. ἀλλ' εἰ ἔστιν ἀρετή, ἔστι φρόνησις. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔστιν [ἢ] ἐπιστήμη ποιητέων τε καὶ οὐ ποιητέων. ἀλλὰ ποιητέα μὲν ἔστι τὰ κατορθώματα, οὐ ποιητέα δὲ τὰ ἀμαρτήματα. οὐκ ἄρα πᾶν μὲν γίνεται καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ ἀμαρτήματα καὶ κατόρθωμα. ἀλλὰ τὰ μὲν κατορθώματα καλά, τὰ δὲ ἀμαρτήματα αἰσχρά· καὶ τὰ μὲν καλά ἐπαινετά, τὰ δὲ αἰσχρά ψεκτά. οὐκ ἄρα πάντα μὲν ἔστι καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ ἐπαινετά καὶ ψεκτά. ἀλλ' εἰ τοῦτο, εἰσὶν ἔπαινοι καὶ ψόγοι. ἀλλ' ἂ μὲν ἐπαινοῦμεν, τιμῶμεν, ἂ δὲ ψέγομεν, κολάζομεν· καὶ ὁ μὲν τιμῶν γεραίρει, ὁ δὲ κολάζων ἐπανορθοῖ. οὐκ ἄρα πάντα μὲν γίνεται καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ γεραίρειν καὶ ἐπανορθοῦν.“

καὶ οὗτος δὴ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς αὐτῆς παλαίστρας ὧν δῆλον ὡς διὰ τῶν αὐτῶν ἂν ψευδῆς ὧν ἐλέγχοιτο. 25

p. 212, 1. παραπλήσιοι δὲ τούτοις καὶ ὅσους ἄλλους εἰς κύστασιν τοῦδε τοῦ δόγματος λόγους παρατίθενται ἐπὶ πλεον, [καὶ] μέχρι ῥημάτων τὴν κομφεῖαν ἔχοντες, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν λέγονται κυμφωνίας τὴν πίστιν λαμβάνοντες.

1006 Alexander Aphrod. de fato ep. 38. ὅτι δὲ μηδὲ οἱ ἐκ τοῦ δεικνύναι τὴν καθ' ὁμοίαν κίνησιν τοῖς ζώοις μένουσαν πάντων γινόμενων καθ' εἰμαρμένην (scil. λόγοι) σφῆξουσι τὸ ἐφ' ἡμῖν, εἰ μὴ βούλοιντο τις ἀπλῶς τὸ ἀπὸ τινος κατὰ τὴν οἰκείαν γινόμενον φύσιν ἐπ' ἐκείνῳ λέγειν — φθάνει διὰ τῶν πρώτων — δεδείχθαι.

1007 Alexander Aphrod. quaestiones II 4 p. 50, 30 Bruns. „εἰ ἐφ' ἡμῖν ἔστι τοῦτο, οὐ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' ἡμῖν, τὸ οὐ τὸ ἀντικείμενον οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐκεῖνο οὐκ ἐφ' ἡμῖν. τοῦ δ' ἐφ' ἡμῖν τὸ ἀντικείμενον οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τῷ γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀντικείμενον. οὐδὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἄρα ἐφ' ἡμῖν. εἰ δὲ τὸ

1 μὴ τὸ V. 3. 4 καὶ et ἄρα B², om. V. 6 τὸν add. Bruns. 13 ἢ del. Gercke. 17 αἰσχρὰ scripsi, κακὰ libri. 27 καὶ delevi. 39 ἄρα ἐφ' ἡμῖν om. V¹.

ἐφ' ἡμῖν μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐδέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν. καθ' οὓς ἄρα ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, οὐ καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' ἡμῖν, κατὰ τούτους οὐδέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν.“

ibidem II 5 p. 51, 20. „τῷ ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι ἀντίκειται τὸ
 5 μηδὲν εἶναι ἐφ' ἡμῖν. <τὸ δὲ μηδὲν εἶναι ἐφ' ἡμῖν> ἀδύνατον.
 τὸ οὖν τῷ ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι ἀντικείμενον ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν
 ὡς τὸ ἀντικείμενον ἀδύνατον, τοῦτο καθ' εἰμαρμένην, εἴ γε
 ταῦτα καθ' εἰμαρμένην γίνεται, οἷς τὰ ἀντικείμενα ἀδύνατόν
 ἐστιν ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι. τὸ οὖν ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι καθ' εἰμαρ-
 10 μένην. τῷ δὲ ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι καθ' εἰμαρμένην, σφύζοιτο ἂν τὸ
 ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι κατὰ τοὺς ἅπαντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην
 λέγοντας.“

1 δ pro οὓς ἄρα V¹. 5 τὸ δὲ—ἐφ' ἡμῖν addidi. 10 τῷ Bruns, τὸ
 libri. 11 κατὰ τοὺς ἅπαντα Bruns, κατ' οὐσίαν πάντα libri.